

2671

BIBLIOTECA LIBRĂRII

252132 6619

STEFAN GHEORGHE VODA

59491

SAŪ

VOIU FACE DOAMNEI TELE CE AI FĂCUT TU JUPANESEI MELE

DRAMĂ HISTORICĂ IN CINCI ACTE

DE

DIMITRIE BOLINTINEANU

MARTIŪ ŐI APRILIŪ

Se curmă anul I cu această broșură.

Era Tontou 4/6 Maiu 1878

BUCURESCI

TYPOGRAFIA NAŪIONALĂ ANTREPRENOR O. N. RADULESCU

1868

145023

BUCURESTI

Cota

59491

Inventar

145023

RC219/02

1956

B.C.U. Bucuresti

C145023

PERSOANELE

- Stefan Gheorghe domn al Moldovii.
 Vasile Lupul domn al Moldovii.
 Matei Basarab domn al țării Romănesci.
 Ghinea Țucala } ministri venetici ai lui Mathei Basarab.
 Vârzarul }
 Diicu Spătarul lui Mathei.
 Spătarul Ciogolea } conspiratori.
 Stefan Serdarul }
 Un astrolog.
 Un nebun.
 Timuș, capul cazacilor, ginere lui Vasile Lupu.
 Toma Vornicul } Cantacozinii fugiți din țera Romănescă.
 Iordache Visteru }
 Paharnicul Stefan, nepotul lui Vasile Lupu.
 Ștefănuță băiat mic al lui Vasile Lupu.
 Egumenul Iasaph.
 Fratele lui Ciogolea.
 Un paharnic domnesc.
 Un Cămăraș.
 Un diacon.
 Heveșescu, Spăterul lui Stefan Gheorghe.
 Căpitan Andricu.
 Curieri.
 Omenii din popor.
 Soli.
 A. Costin-Vătaful Domnului Vasile Lupu.
 Dămna lui Vasile Lupu.
 Safta femeia lui Stefan Gheorghe.
 Serba Dămnei lui Vasile Lupu.
 Mama bătrână lui Stefan Gheorghe.

BUCURESTI

Cota

59491

Inventar

145023

RC219/02

1956

B.C.U. Bucuresti

C145023

PERSOANELE

- Stefan Gheorghe domn al Moldovii.
 Vasile Lupul domn al Moldovii.
 Matei Basarab domn al țării Românești.
 Ghinea Țucala } ministri venetici ai lui Mathei Basarab.
 Vârzarul }
 Diicu Spătarul lui Mathei.
 Spătarul Ciogolea } conspiratori.
 Stefan Serdarul }
 Un astrolog.
 Un nebun.
 Timuș, capul cazacilor, ginere lui Vasile Lupu.
 Toma Vornicul } Cantacozinii fugiți din țera Românească.
 Iordache Visteru }
 Paharnicul Stefan, nepotul lui Vasile Lupu.
 Ștefănuță băiat mic al lui Vasile Lupu.
 Egumenul Iasaph.
 Fratele lui Ciogolea.
 Un paharnic domnesc.
 Un Cămăraș.
 Un diacon.
 Heveșescu, Spăterul lui Stefan Gheorghe.
 Căpitan Andricu.
 Curieri.
 Omenii din popor.
 Soli.
 A. Costin-Vătaful Domnului Vasile Lupu.
 Dămna lui Vasile Lupu.
 Safta femeia lui Stefan Gheorghe.
 Serba Dămnei lui Vasile Lupu.
 Mama bătrână lui Stefan Gheorghe.

STEFAN GHEORGHE

SAU

VOIŪ FACE DÓMNEI TELE CE AI FÁCUT
JUPĂNESII MELE.

ACTUL I.

SCENA I.

O grădină la casa lui Stefan Gheorghe.

Stefan Gheorghe; Spătarul Ciogolea; Serdarul Stefan.

Stefan Gheorghe.

Aici e locul sigur, aici puteți amî dice
Acest myster voi mie...

Spătarul Ciogolea.

Să-l spunem dar aice.

Ascultă, lofofete, dar fili nepăsător,
Căci scirea este aspră...

Stefan Gheorghe.

Mă faci să-mă-n fior!

Dór' nu mă veți spune mie că Safta mea frumoasă

Mă 'nșală! căci ea mie imi este credincioasă...

Intăia mea femeie murise de curind

Când întălniū pe cale, in car, la Iași mergănd,

O văduvă; stea dulce ce-nópte își dîmbesce,
 Un vis de tinerețe ce sufletu-ți repesce.
 Rănit de frumuseței, Eū dulce iam vorbit.
 Ca fragul de câmpie, la față-a rumenit;
 S'a supărat, și doă plăcute lăcrimele
 Curaū pe alba-i față din cene bălăele.
 Eram nebun... în dorul ce inima-mi răpea
 Eū mă arunc în caru-i, o duc la casa mea
 Și mă cunun cu dînsa... D'atunci ea mă iubescce,
 Și numai pentru mine Ea simte, Ea trăiesce.
 Veți dar că numai scirea că ea m'ar amăgi,
 Mi ar face viața tristă; și asta nu va fi!
 Nu pôte ca să fie! căci dacă imi ve-ți spune
 Că luna dupe ceruri s'a prefăcut tăciune,
 Și stelele cenușă, eū pociū să bănuiesc;
 Dar să mă-n șele Safta, nul nu mă indoiesc!...

Spătarul Ciogolea.

Acésta este lucrul... muierea te-amăgesce;
 Iar dragul seū e Lupul Vasile ce Domnesce...
 Aici ei aū se vie: astéptă! vei vedea!

Stefan Gheorghe.

Tu esci nebun, Spătare, îți jur pe viața mea!
 Ori ai băut la cină?...

(cătore Serdarul Stefan.)

Și tu o cređi, Serdare?

Serdarul Stefan.

O dic, căci am văđut'o în brațe-i... cu mirare!

Stefan Gheorghe.

Atunci și unul și-altul nebunī saū avinați
 Sunteți! saū că vă place ca să mă turburați!
 Ori cum a vóstră scire pe fruntea mea, invie
 A îngrijiriī umbră... de ce mi a ți spus voi mie!
 Căci ori ce dor în lume își are început
 Vai! din minutul numai când este cunoscut!

Vă mulțumesc de scire; dar Țic eu totd'odată:
De astăzi gura voastră să fie blestemată!

Spătarul Ciogolea.

Auți în depărtare un fremet? Este ea...?

Stefan Gheorghe.

Nu este de mirare a fi nevasta mea:

Ea vine des p'ăice...

Cel din ainte ascunși după niște tufe: Safta înaintînd în umbră.

Safta.

Frumoasă, dulce noapte!

Natura încă vine cu fragedile-î șoapte

S'-adaoge ast fermec ce omul a numit

Înbire!... întărdie mărețul meu iubit!

Stăpănul meu și-al țării... Ah! trebile nu-l lasă

Să sbóre când doresce, aici în astă casă.

Mi a Țic că o se vie... s'astept! bărbatul meu

Acuma e la curte; nu pociu să-l sufer eu!...

Și cei doi omeni aspri Spătarul și Serdarul

Ce-mă-n presor cu dorul...

Stefan Gheorghe (la o parte.)

Vai! am să bea paharul!

Cel cu amărăciune!...

Stefan Sardarul (la o parte.)

Pe noi ea a numit!...

Safta.

Nu pociu să-î ved cu ochii!... Dar dulcele-mi iubit

S'apropie? .. acolo, s'aude o mișcare

De pasuri!... ô ferice și dulce desmerdare!

Cei din ainte, Domnul Vasile Lupul.

Safta, (eșindu-î în ainte.)

Măria ta, esci? Vîno! căci te aștept cu dor

Ce-n flăcărădă cerbul spre apa de isvor!

*

Vai! sunt nefericită când nu te văd odată
 Pe fie care seră ce vine-n conjurată
 De tinere dorințe, de aiurări d'amor;
 Când tu lipsesci, eu sufer; îmi pare cum că mor.
 Știi tu, o crude Dómnne! bărbatul bănuiesce.
 Că nu-l iubesc, și pacea din casa mea lipsesce!
 Cu drept el se mâniae căci din acel minut
 Ce mi ai dîmbit tu dulce, pe el nu mai sărut.
 Il ved cu neplăcerea ce viața mea apasă;
 Eu însă sunt ferice, când ochiul teú își lasă
 In ochii mei privirea!

Stefan Gheorghe (la oparte.)

O fulgere trăsniți!

Pe dinșii și pe mine îndată ne loviți!

Domnul Vasile Lupul.

Eu sunt și mai ferice când fruntea-mea umbrósă
 De grijă, se odihnesce pe fruntea ta frumósă,
 O sufletul meu dulce! se strige ne nctat
 Toți cărturarii lumii că omu-l înșelat,
 Când câtă în iubire, plăcerea vieții sale!
 Ei nu știu ce flori dalbe răsar p'acéstă cale:
 Să pótă ei se simță accia ce simț eu,
 Să fi a lor iubită, tu, dulce dor al meu,
 Ei ar schimba ființa și legile gîndirii
 Și-ar dice că în sinu-ți e visul omenirii,
 Că-aici e scopul vieții, că-aici e Dumneđu,
 Că-aici e-n țelepciunea!.. acésta o cred eu!
 Eu mă întreb adesea, ce-ar fi acéstă lume
 Când tu na'i fi în trânsa? când aeru-al teú nume
 N'ar resufla atâta de dulce, de voios,
 Când vîntulú nu ar duce din sinu-ți sfiicios
 Sufări înbălsămite! când roa ce arde-n sóre
 Nu ar aduce-aminte aceste lăcrimióre
 Născute-n dalbe risuri pe fața ta de crin?

Ce ar fi un vis de noapte, când chipul teü senin
Ar înceta să trecă prin vise de plăcere?...

Stefan Gheorghe (la' oparte.)

O să-î ucig!

Spătarul Giogulea.

Să nu schimbi amara ta durere
In furie turbată! învață-a fi bărbat!

Safta.

Aceste dulci cuvinte de când le-ai învățat?

Domnul Vasile.

De când îmi ești iubită! dar vino lângă mine?...

(Ei șed pe o bancă.)

Ce iute trece timpul, când eü șed lângă tine!

Vai! noaptea e pismașă pe fericirea mea!

Și întreiesce sborul pe lina cale-a sa

Ca să ne despărțescă! da; noaptea amorosă

E repede! Ea este icóna credinciosă

A vieții noastre-n lume când suntem fericiți!

Să scură iute viața! abia acei iubiți,

Aü timpul să iubescă, și viața încetădă!

Adesea ori în viață durerile urmădă

Indată fericirii! Vai! măne poți a sci

De vei mai fi în lume și dacă vei iubi?

Căci mórtea póte vine să-ți dică de odată:

Destul!"

Safta.

O vin atunci, vin, dulce de te-mbată
D'ast suflet ce se-ncântă din frumneșă ta!

Stefan Gheorghe.

O inimă nebună, n'o asculta pe ea!

Oprește-a ta pornire!

Sardarul Stefan.

Ce lungă sărutare!

Dar logofătul Stefan de suflet deü! e tare!

Safta.

Aș vrea aici în lume că singură să fiu ;
Dar singură cu tine, și nimeni altul viu !...

Spătarul Ciogolea.

E timpul să ne ducem; căci ai avut dovadă ?

Stefan Gheorghe.

E timpul să-mi sparg peptul aici cu astă spadă!

SCENA II.

O cameră la logofătul Stefan Gheorghe.

e dimineață

Stefan Gheorghe.

Ah ! pentru-n tăia oră pe viața mea durerea
Turbată, ca un fulger, își varsă totă ferea !
E crudă suferința ! de trei ori fericit
Acela ce în viață n'a fost de om lovit !
Lovirea omenescă cu mult e mai amară
De cât aceea ce vine din ceruri : o povară
Se face viața noastră din dioa ce un chin
Insamnă négra-î urmă pe cursul vieții lin.
D'atunci frumoșe zile pot încă să lumine,
Și sărbători să verse pe noi plăceri senine,
Și lacrimile noastre se se prefacă-n flori ;
Dar au trecut pe viață ai grijelor deși nori,
Și au vărsat odată pe ea a sa mânia,
Se face tristă viața; nu mai e bucurie !
Un gând mă ține încă : voiū se-mi resbun amar.
Deci jur să fac pe Domnul să bea din ast pahar
Din care el m'adapă ! jur drépta resbunare.
Mi a vestejit femeia, și el femeie are.
Ochi pentru ochi ! Vasile, imi vei plăti tu mie
Dobinda cu căderea din tron și din Domnie.
Iar tu, visata-î ore, tu Dómnă, mândra stea
Ce nu priveai pământul, că o să fi a mea ?

Că rara-ți frumusețe păstra a sa dalbie
 Și dulce fermecare ca se le dea ea mie?
 El o să mă trimiță la Basarab Matei
 Cu carte, în solie; se mănă eu pruncii mei,
 Că voiă cerca cu Domnul Muntenilor, de-i place,
 A răsturna pe Lupu, și atunci sciū eu ce-oî face;
 Dar ca să merg acolo e lucru cel mai greū!

(Să uită pe ferestă.)

Dar ce ved? domnul țerii e în locașul meu!

Stefan Gheorghe; Domnul V. Lupu; mai pe urmă Safta.

Domnul V. Lupu.

Viū, logofete Stefan, să ți dau eu însu-mi scire
 Că voi ca să am pace și bună înfrățire
 Cu Basarab munteanul: viū dar eu să-ți propun
 Să mergi tu sol la dînsul, ca cel ce esci mai bun
 Din toți ai curții mele!

Stefan Gheorghe (cu bucurie.)

Sunt la a ta voință

Și plin de fericire, căci am a ta credință!

Domnul V. Lupu.

Atunci se pleci îndată! chiar astăzi, îți voi da
 Scrisori să duci la dînsul... Să dai cu mâna ta.

Safta, intrînd.

Să nu-l trimiți d'acasă; mai șadă și cu mine!

Stefan Gheorghe (la oparte.)

Auți cum să preface!...

Domnul V. Lupu.

Deū! că nu-mi pare bine

D'acéstă rugăciune! nu pociū se-o împlinesc!
 Intr'altul n'am credință; mai toți mă anăgesc...
 E vorbă despre țeră, de pace să se-n cheie...

(la oparte.)

E vorbă să am timpul se staū cu a lui femeie!

St. Gheorghe (la o parte.)

E vorbă să te facem ca se te prëvelesci.

Dompul V. Lupu.

Dar n'are să-ntârzie!

Safta.

Se fie cum doresci!

Domnul V. Lupu.

Așa dar astă séră să vii să-ți facem parte
De noua ta solie? voiți ca să-ți dau o carte.

Stefan Gheorghe (eșind.)

Imi vei întorce acésta cu camătă de grec!

Domn. V. Lupu; Safta.

Domn. V. Lupu.

Acésta e un mijloc cu tine să petrec.
Avem n'aintea noastră o lună și mai bine
Să ne vedem cu pace, o draga mea, la tine.

Safta.

O lună; dar va trece cum trece dulce vis
Ce-n fruntea dimineții pe roă este scris;

Domnul V. Lupu.

O lună; dar în urmă mai dîndu-î o solie,
V'om prelungi noi timpul de dulce drăgostie.
De Dómnă-mi este témă! am s'o trimit la băi
Să trecă tótă vara ea și copii săi.

Dar să lăsăm acésta și să vorbim de tine!
De dulcea-ți frumusețe ce luce pentru mine
Ca sórele în viață! vai! trebuie să-ți spun!
Vin nopți când mi se pare că sunt de tot nebun!
Atunci gîndesc în mine, iubirea ta curată,
O dulcea mea frumoasă, n'o să se curme-odată?
Scii una? să aducem pe vechiul astrolog
Să spuie viitorul?...

Safta.

Da ! chiamă-l, e  te rog !

(Domnul V. Lupu, bate in palme, un copil din casă intră.)

Domnul V. Lupu.

S  chemi pe astrologul, să vie-aici îndată ?

(copilul esc.)

Safta.

Dar află dela mine din inimă curată,

O domnul vieții mele, aceia ce ai dorit !

C t vei trăi in lume, de mine-ı fi iubit !

Domnul.

Aceste vorbe, drag , sunt pline de dulc t  !

 ı spun aceste lucruri căci sci  c  jos in via a

Femeia e ca riul ce schimbă cursul se ,

In văile ce trece, acesta-ı p sul me .

Safta.

O sufletul me  dulce ! femeia despre care

E vorba, face parte din partea cea mai mare.

Dar e  deosebire de cele alte fac.

Plăcerea mea in lume e  ie ca să plac.

Tu singur nu-mi  ici ore că sunt a a frumo s 

Cum nu sunt cele alte ; poci  dar fi credincio s 

Cum nu sunt cele alte ?... a a-ı c  t  am bătut ?

Domnul V. Lupu.

M  plec cu fericire sub jugul te  plăcut !

Cei din ainte ; Astrologul.

Domnul V. Lupu.

B tr nule ! tu care  ı-ai născocit o lume

De stele  i de g nduri  i care n'are nume,

G sitaı până ast d  ce tu ai căutat ?

 i po ı a 'mă spune mie ce nu am  nv tat ?

Aceia ce să fie in viitor cu mine ?

Astrologul.

Ce vrei să afli taina ursitelor! mai bine,
 Să lași această grijă la ursitoarea ta!
 De ce de bună voie vrei tu a te-n trista?
 Să aruncăm dar velul pe o nefericire
 Ce-n viitor ne-astéptă! când ai de dinsa scire,
 D'o mie de ori suferi acele mari sudori
 Ce-te aștept în viață: d'omie de ori mori
 N'ainte morții tele! necădurî ce-aū să cure,
 Să nu le numeri! niminî nu póte să le fure!

Domnul.

Eū voiū să sciū, îmi spune, nu mă voiū intrista,
 Cât de amară fie acum vestirea ta.

Astrologul.

Dar te gîndesce bine, o Dómnne, te gîndesce!

Domnul.

Voiū ca se-mî dîci, nu-mî pasă ce este, tu vorbesce!

Astrologul

O resbunare dréptă tē astéptă-n viitor.
 Un om ca să-și răsbune, se face vândător;
 Te surpă din Domnie, și ia a ta muiere,
 Tu, streinat de țeră, în chinurî viața-ți pieri!

Domnul V. Lupul.

Și care e cuvîntul acestîi rēsbunări?
 Acestul om?

Safta.

O Dómnne! acestea sunt visări.
 Ce, cređi aceste spuse? să plece de aice!
 Eū să-ți ghicesc mai bine... Tu ai a fi ferico!...

Domnul V. Lupul.

Te du d'aci îndată; bătrine améțit,
 Cuvintele-ți nebune pe Safta aū rānit
 Mergî iute! perî îndată!

Astrologul.

Mē duc; dar ține minte!

Domnul V. Lupu (la o parte.)

Nu voi uita în viață-mi nebunele-î cuvinte.

SCENA III.

O cameră la casele Domnesei din Târgoviste, la Domnul Matei Basarab.

Ghinea, singur.

Matei se face tare; românii se măresc,
La cei de peste Milcov acum ei iar privesc!
Idea de unire a lui Stefan cel mare,
A lui Mihaî viteazul, desmetecă visare,
Coprinde mare parte în inimile lor!
Eü cată să-o împiedec: streinii nu o vor;
Și mie nu-mi priesce; gândirea mea n'o cere,
Unirea îmi va perde din mână-e mea putere.
Nu voi să se mărescă acest român popor,
Prin desbinare, ură, eü voiü ca se-l omor.
Nu este planul nostru, sreinilor, unirea,
Dar cërta ce aduce căderea și perirea.
Unirea? oh! streinii v'or perde-acest isvor
De bunuri ce ei află aici în calea lor,
Românii să rămăie mici, desbinați prin certe,
Căduți prin moliciune... rog cerul să mă erte!...

(își face semnul crucii.)

Dar cum o să împedec aceste încercări?
Un ocean de sânge voiü pune între țeri
Și între Domni, prin lupte ce pociü se fac a nasce;
Matei pe Domnul Lupu cu patimă urasce:
P'acest tărîm puteric voiü pune planul meü...
Stefan Gheorgiță solul... nu sciü de sigur cü;
Dar pare mi-se mie că nu e de credință
Stapănuului Vasile: îmi e de trebuință
Trădarea ce mijasce ascunsă-n sinul seü,
Ca se se dea pe față!... dar iată Domnul meü.

Intră Matei Basarab.

Ce face solul nostru? e mulțumit de mine?
Imi place a lui față!... el cată forțe bine...

Ghinea.

Plăcută față are...

Domnul Matei Basarab.

D'acésta nu vorbesc.

La fața lui plăcută puțin eu mă gândesc;
Ce affu bun pe față-î e semnul de vânzare
Ce noi stăpîniî lumii cătăm în fie care:
M'am săturat de ómeni cu caractere tari,
Credințe neschimbate!... sunt seci toți, sunt amari,
Nu faci nimic cu dînșii, de și port nume mare!
Prea precioși, ei sémăn cu diamante rare,
Mari și ne prețuite, ce ochii îi răpesc,
Dar care, la nimica, pe noi nu ne șerbesc!
Prefir acele pietre mai mici, mai ne-n semnate
Din care faci ce-ți place... așa-î că am dreptate?
Dar, ómeniî de cinste aici nu se unesc
Têlhariî se combată; când hoții se-n voiesc
Pe cei ciostiți se surpe! d'accia biruiesce
Têlhariî totd'auna: têlharul trebuiesce

Ghinea.

De-î despica gândirea acestui sol trimis,
Veî întalni o umbră ce-arată un negru vis.
Orî cum, se strângem óste! căci nu e de mirare,
Sub pacea ce propune s'ascundă o trădare,
Și se cobóre-n țeră cu cete de casaci
Ai generelui Timuș!... se scii ce ai se faci...

Matei Basarab.

Gândirea ta, o Ghineo, înțelepciune are.
Dar mai întâi, cu solul voiî face incercare,

Căci fața lui îmi place ; îți sémănă leit...
Dar iată-l ! .. Decî cu dînsul mă lasă liniscit ?

(Stefan Gheorghe, intră și Ghinea ese.)

Matei.

Vrém a 'ți vorbi în parte... deũ ! mî ai plăcut tu mie
Mă simț atras la tine de multă simpatie.
De ce nu vii la curte-mî ? rang mare vei avea
Și cinste cuvenită, îți dic, pre viața mea !

Stefan Gheorghe.

Cu drag mî ar fi acesta ; dar am moșii și casa
Acolo în Moldova... acesta nu mă lasă :
Mă tem a nu le perde : căci Domnul va gădi
Că fug, ai face intrigi... într'alt fel ași veni.

Matei Basarab.

Nu ai a lui credință ?

Stefan Gheorghe.

In nimenea nu crede.

Și mai puțin în sine !

Matei Basarab.

Atunci prin cine vede ?

Stefan Gheorghe.

Prin cine ? mă ascultă, o mare Domnitor !
La tine vii cu lacrimi să-mi vărs adîncul dor.
El vede ori ce lucru, vai ! prin a mea socie...
El mî a răpit, cu cinstea, a vieții bucurie !
Eu am luat solia cu scopul ca să-ți spun
Și sub a ta putere, asupra-i să-mi răsbum !
Să nu privesci în mine de cât un rugător
Ce-n drepta sa mînie îți cere ajutor.
Vasile are gîndul să între aici în țeră
Ca să-ți răpescă tronul și să te dea afară,
Cu ôste căsăcască ; să puie-n locul tîu
Pe Timuș, mare Hatman, sau ginerele sîu.

Matei Basarab.

Țici adevărul mie : se potrivește bine
 Cu alte sciri venite... se pui o taină-n tine.
 Ascultă: cu Racoți eă lucrul am tocmi
 Să răsturnăm pe Lupu... scii tu ce am gândit?
 Să te înalț pe tine în locul său îndată?...

Stefan Gheoghe.

Pe mine? ce țici, Dómnne? mărire nă-asteptată!...

Matei Basarab.

Pe tine, Domn Moldovii, tu ai cuvintul meu!
 Indată lui Racoți voi scri numele tēu.
 Iar tu te vei întórce la Domnul teă cu pace
 Și d'ale sale gânduri, tu parte îni vei face.
 Ostirea Ardeleană nu va întârđia
 Să între în Moldova odată cu a mea.

Stefan Gheorghe.

Vis dulce mi se pare acéstă mare scire!
 Nu pociu vorbi nimica de multă fericire.

Matei Basarab.

Al vorba mea! decă plécă și fă ce eă am đis,
 Fil înțelept, și visul nu va mai fi un vis!

Domnul Matei Basarab *singur.*

Acsta este omul ce-ni trebuie... și iată!
 Norocu-mi il aduce, căci Domnitorii, cată
 Să aibă mai mulți ómenii, ca feru-n doitor,
 Ce-i dai ce formă-ți place: cuțit junghietor,
 Uneltă ce șerbesce l'a vieții trebuință.

Domnul Matei Basarab; Ghinea.

Ghinea.

Să duce solul, Dómnne!

Domnui.

Și ia-a mea credință;
 Pe preț destul de mare: iscódă l'am făcut.
 Pe lângă Domnul Lupu...

Ghinea.

Așa dar s'a vîndut?

Domnul.

Da, s'a vîndut și dînsul, o Ghinea, ca ori care
 Ce nasce și gîndesce a fi odată mare,
 Sunt ce se vînd pe aur, pe post, furiurîri,
 La unii său la alții, ei n'au deosebiri
 De unii și de alții, mă înțelege bine,
 De cât în preț, în formă, și încă-n cătățime.
 Acéstă osbire a hotărit aci
 Disprețul său cununa. la urmă a primi,
 El s'a vîndut p'un sceptru: acésta îl rădică.
 Tu tē ai vîndut pe aur! dar nu ai nici o frică:
 Căci suma este mare: acésta tē-a scăpat
 De hula omenirii ce pôte ai-meritat.
 Acéstă hulă cade pe cela ce se vinde
 Pe prețuri ne-n semnate... Dar séra sē intinde
 Și însuși astă séra cū cată sē pornesc
 Un sol către Racoți... mă duc dar să-l gălesc.

Ghinea, singur.

Aici e o trădare; o sciū. Stefan dar vine
 Cu noi, și prețul este un tron? destul de bine.
 Ia să vedem acuma: sunt două întrebări;
 Cē ași căstiga, d'ași spune aceste noi trădări
 Lui Lupu? de n'ași spune, ar fi găstig mai mare?
 Trei patru saci de aur, la-ntăia întrebare.
 Dar nu ași perde locul ce-mi dă cu mult mai mult?
 Deci interesul țice de Domnul meu s'ascult.

SCENA IV.

O sală la curtea Domnăscă din Iași.

Stefan Gheorghe, singur.

In scurt eū sunt aice! un tron pentru-o trădare?
 Dēu! este trébă. bună căci prețul este mare,

Și tronul pentru mine, e mijloc să-mi răsbun
 Rușinea casei mele, ah! lucrul e prea bun,
 Să crezi atât de iute că o se se-n plinescă!
 Aicea a să vie ostire ungerescă...
 Dar când? aș vrea să sbore ca gându-mi ardător
 Ce-ntrece fericirea în repedele-î sbor.
 Acum să ia o față, o vorbă, o purtare
 Ce trebuie să ascundă această cugetare!
 E greu a se preface! Ceî doi Kantacosini
 Pribegi din ceia țără, și de mânia plini
 Asuprămî, n'au să scie de vestile sosite,
 De pactul meu cu Domnul? .. sunt temeri felurite
 Ce am și-ascund în mine, Mă tem de soța mea
 Să nu-mi ghicescă gândul, căci încă șed cu ea.
 O s'o trimit la țără, chiar astăzi... cine scie
 Ce o să fie mâne și daca n'au să vie
 Indată Racoșeni... Dar Dómna a părut...
 Acolo; vine-aicea-sub portul ei plăcut
 Ea e frumoasă încă, mărirea o-n cunună.
 Îi voi aduce-aminte că ea e încă jună.
 S'o curtesc, ce-mi pasă! nu e am început
 Resboiul; e frumoasă pre negrul Balzebut.

Stefan Gheorghe; Dómna.

Dómna, (venind urmată de femeii din casă, le face semn să se întorcă la ușă)

Dómna.

Ah! iată solul nostru din țera muntenescă!
 Bine-ai venit. Ce veste aduci se ne priască?
 Aduci resboiul sau pace?

Stefan Gheorghe.

Da, pace, bucurie.

Dómna.

Aceste toate lucruri mi le vei spune mie.
 În altă zi, acuma mă mulțumesc să-mi spui

De curtea Basarabă, de Domn, de Dómnă lui,
Elena, spun că este o săntă, cuviósă ?
O frumusețe rară ?...

Stefan Gheorghe.

Nu însă-așa frumósă

Ca Dómnă...

Dómnă.

Logofete, esci un lingușitor !

Dar spune cum ea este ?

Stefan Gheorghe.

Mijlocul nălticior.

O frunte ca o undă ce nu se încreștesce ;
Păr negru ce o rađă ușor îl auresce ,
Îi cade-n resfățare pe gitu-î durduliū
Mai alb de cât omătul ce luce pe Ciahliū.
Cum se amint eū óre a sa frumósă gură ?
Inchipuesceți, Dómnă, o mică picătură
De sânge ce pe brațu-ți cel alb ar picura.
Când, dupe păsărele tu chiar ai săgeta.

Dómnă.

Cum vėd, acéstă Dómnă ți a fermecat privirea.

Stefan Gheorghe.

Tot ce-î frumos, îmi place.

Dómnă.

Cum î ai găsit vorbirea ?

Stefan Gheorghe.

Vorbirea-î este fermec.

Dómnă.

Din ce în ce mai mult.

Cum faci al ei chip, mie, îmi place să ascult.
În lanțuri dulci de ruje ea te-a legat ferice
Și póte, anevoie vei mai eși d'aicc.

Stefan Gheorghe.

Acésta nu se póte. ceva mult mai plăcut.

145023

Coprinde al meu suflet, un ochi ce a vedut
 In sora si orbesc mai po-te-a orbi
 O prea frumoasa Domna, in luna d'ar privi?

Domna.

Si-ast sora cine este?

Stefan Gheorghe.

Un sora, o lumina d'amor, de frumusețe.
 Cand il vedem pe tronu-i lasand in unde crețe
 Se cada a sa bucla pe umerii de nea,
 Din cuca sa domnescă, Ias da eu viața mea.

Domna.

Am inteles. d'asi crede acesta aratare,
 Nu Iasi da alt caracter de cat pe cel ce-l are.
 Simțire ce-n respectul isi are al seŭ loc...

Stefan Gheorghe.

Simțire ce se varsă dintr'un amor de foc.

Domna.

Nebun esti, logofete, cu astfel de cuvinte!
 Uiti că vorbesti cu Domna lui Lupu? ia aminte.
 De când ridică robii plecatele vederi
 Pe Domna lor stăpână!...

Stefan Gheorghe.

De când și la boeri
 Cobora Domnil țerii in patul insocirii...

Domna.

Nu inteleg eu simțul, ce vei se dai vorbirii!
 Cel dinainte; Domnul. V. Lupu.

Domna (la oparte)

El e nebun! pe mine acum mă curtenesce!
 Pe mine! ce ideie in capul meu lucesce?

(Stefan Gheorghe va să sărute mâna Domnel. Ea își retrage mâna, și
 înaintează repede și cu truse afară.)

Stefan Gheorghe; V. Lupu.

Domnul.

Tă-ai înturnat, Stefane?... dar Basarab ce face?...
Aduci tu dela dînsul doveđi de bună pace?

Stetan Gheorghe.

Eă mulțumesc ađi cerul că pociu să te vestesc
Că pacea toți muntenii cu tine o doresc...
Matei trimite daruri de frate către frate;
La ale tele cereri, în tot îți dă dreptate.

Vasile Lupul.

El îmi trimite daruri? nu-mi place gîndul seú!
Sub daruri totđ'auna s'ascunde gîndul rêu.
Dar fie! nu îmi pasă de gîndurile rele!
Nu pôte să coprindă ținuturile mele,
Căci Timuș, e aprópe cu doăzeci de mi
Cazaci... Te du, acuma! iar măne voiú să vi
Ca să prîndim cu toți!.. Ia și pe jupănesă?
Din tóte-aici la curte ea e cea mai aleasă!

Domnul singur.

El îmi trimite daruri? aice e ceva!
O luptă o să fie? dar îl voiú fărăma!
De luptă nu mă speriu; ba încă o doresc;
Vrém numai cu solia puțin să-l aromesc,
Să pociu a sîrînge óste și să-l lovesc d'odată?

Domnul; Toma Vornicul; Iordache Visterul Kantacuzinii.

Domnul.

Sciți? îmi trimite daruri?

Toma Vornicul.

Spre a te adormi:

Se pótă să te calce când nu vei mai gîndi.

Domnul.

Așa am đis'o însu-mi...

*

lordache Visterul.

Dar solul ce vestesce?

Văduț'a întocmire de ôste? ce gândesce?

Domnul.

Nu mi a vorbit nimica.

Toma Vornicu.

Țău! Dômne, nu ne place.

Ți o spunem cu durere, ce logofetul face!

In multe fapte încă și-n asta mai ales,

Că nu ți e cu credință, curat am înțeles.

Domnul.

Vă înșelați spre dînsul. El umblă cu credință;

Să facă-a mea mărire, e singura-i dorință!

Dar de aveți spre dînsul o umbră de prepus,

Vegheați asupra-i bine, precum eă v'am mai spus!

Să aruncăm noi sorții ori cum, d'o luptă nouă

Căci luptă o să fie! putere vă dau voă,

Să mergeți în ainte prin țără-a rescuța.

Sătenii pretutindenii ori unde veți călca.

Din voi doi, unul țării, muntenc domn să fie.

lordache Visterul.

Noi nu gândim, o Dômne, la noi nici la domnie,

Ci numai pentru țără...

Domnul.

Vă cred, hoerii mei,

Că țera vă însuffă frumôsele Idei;

Dar credeți voi că-n lume acela ce iubesce

A țării fericire, la sine nu gândesce?

Cel ce făcu etherul ferice coperit

Cu stele și lumină la sine n'a gândit,

Făcândul astfel mindru? iubirea cea de sine

In armonia lumii, mă credeți, e un bine,

Când e astâmpărată și pusă pe cuvînt.

Dar noi n'am făcut lumea, noi suntem un pământ,
 Deci nu cătați a-n trece chiar pe Dumnezeire
 Prin cugetarea voastră, mai sus d'a voastră fire,
 Căci alfel eü voiü crede, că voi vă înșelați,
 Sau înșelați pe alții, când voi vă arătați
 Aprinși de dorul țerii și numai pentru țeră,
 Ast nume ce viclenii ca un mijloc luară.
 Am veche cunoscință de felul omenesc,
 Și credeți, slăbiciunea-i eü n'o desprețuiesc.
 D'ar fi un înger omul, ar fi anomalie,
 Ar fi nefericire, sau n'ar putea să fie.
 Vreți ca să fiți în lume aici trebuitori?
 N'ainte d'a fi îngeri, fiți ómeni muritori!

Intră Nebunul Domnului repede. (Vorbesce singur.)

Ha! ha! ce este lumea! o tristă comedie!
 Sărmanul Stefan Gheorghe, durerea lui nu scie.
 Ca să incheie pace, lui Stefan face pas
 În țera muntenescă și Lupu a ramas
 Cu óia ca se-o tunță! și tot e pentru fală,
 Tot e pentru dreptate, tot e pentru morală!
 Dar iată curtesanii aice se adun!
 Să ridem d'omenire! cü trec de un nebun.
 Acesta imi dá dreptul chiar adeveru-a spune.
 Un drept ce nu se iartă la ce-l cu-nțelepciune!

(Boerii vin și se înșiră inaintea Domnului.)

(Nebunul îi trece pe toți în revistă și îi numără.)

Vasile Lupu.

Dar ce faci tu, nebune?

Nebunul.

Îi număr să nu piară,
 Vre unul dintre dișii, căci ar fi reü de țeră.
 Ori care dintre dișii de câte șapte ori
 Spre fericirea țerii se află dregători.

Domnul.

Eü iam numit.

Nebunul.

D'aceia îi număr sã nu piarã.

V. Lupn.

Tu meriți, o nebune, ca sã te puî in fãrã!

Nebunul.

Sub domn slab nasc iscõde, iar domni cu mari gindiri,
Cu suflet de om mare, las dupe ei martyri.

Domnul (șimbînd.)

Ce cređi tu de resboiul ce o se-avem, nebune!

Nebunul.

Isbinda hotãrasce d'a fost înțelepciune.

El nu îți dã tot d'auna aceia ce tu vrei.

Orî unde î cërta, nasce din ochii-unei femei.

Domnul.

Iei câmpii! unde dracul veđi tu vre o muiere

In tôte-aceste lucruri? dar mintea ta îți pere.

Domnul.

V'om mai vorbi d'acësta, nebune. ce șoptesc

De mine, scii tu ore?

Nebunul.

Eü, Dómne, nu-n drãsnesc

Se iaü un loc ce mie nu iartã Curtenia.

D'a face pe iscõdã: nebunul mișelia

Urasce; de aș spune cü ceia ce tu-mi ceri,

Ce ar mai face ore aici atâți boeri?

A nôstrã datorie e sã te desmerdeđe.

Riđind de ori ce pôte un Domn sã întristeđe.

Domnul.

Dar ce-ai tu cu boerii? îi pismuesci amar.

Nebunul.

Da, și acésta, Dómne, de când cū sunt serdar.

Domnul.

De ce ?

Nebunul.

Un om ca mine, lovit de nebunie,
Boer, mai pociū eū pune un preț pe boerie?

Serdarul Stefan (îi trage o palmă.)

De ce renesci boerii?

Nebunul.

Serdare, ce lovesci?

Tu ai de ștepre barba cu care tē fălesci.

Căci Udrea dinduți fata cum la un cal dă iarbă

A-n genuchiat la Vodă se și dea dreptul de barbă.

Ca cei din tăia tréptă

Dar veți nu cresce ea?

Serdare, ai trei fire; esci spân ca mâna mea.

Ce crunți tu din sprencene, Ciogolea, vel spătare,

Spătarul Ciogolea.

Mē mir, de bună sémă de cutețarea mare.

In față cu Domnia!

Nebunul.

Cuteț, căci sunt nebun,

Dar tu de vii la curte și lași al teū Zăbun

De crapă și arată grumațul ce ne dice

Că-o funie se-l strângă n'ar fi de lipsă-aice!...

Spătare-mi este témă, n'ainte de-n serat

In furcile din față sē nu fii agățat.

Domnul (la o parte.)

E suparat nebunul, ceva în sine are,

Ce-l turbură, el scie ce va de vr'o trădare,

Se-l las sē 'l întărite mai mult acesti boeri.

Nebunul.

Stefan ce are barbă de ștepre, patru per!

Ciogolea, șerbî de casă la logofetul mare
 Eă îi păresc aicca la Domn că fac trădare,
 Cu logofătul Stefan!

Domnul.

Nebune, escî perit?

Poți dovedi aceia ce ai descoperit?

Nebunul.

Va dovedi-o timpul, și timpul o să vie.

Domnul (la oparte.)

Aceste vorbe însă îmi stric gîndirea mie.

(cătore nebunul.)

Ce Țicî, nu cređ nimica, nebune, ai uitat
 Respectul ce la curte boerilor e dat.
 Trei țile de-n chisóre te-or face mai cu minte.
 Iar voi, boeri, d'acésta nu vĕ-aduceți aminte.
 Când p'un nebun te superî, te superî pe ceva
 Ce nu este de față.

(cătore șerbi.)

Îl ia!

Nebunul.

Măria ta,

De are un om minte, nebunul singur are.
 Pe dînșî se-l închidă, în el-este trădare.

SCENA IV.

Sala de intrare.

Dómna.

Doi ómenî asta dată se întilnesc voiă eă.
 Antăiă pe Stefan Gheorghe, apoi pe Domnul meă.
 Stefan mă curtenesco, acésta-l cutedare
 Nebună! să ridice pe mine-a lui cătare.
 Pe mine-a lui stăpănă? Ce vorbe, a grăit
 Frumóse-care încă eă nu am auđit!
 Mă desfătau; dar ce țic? cu ce drept el le spune?

El pôte mă iubesce? în adevăr, e june,
 Frumos, el are vârsta când inima, ca foc
 Din ori ce datorie își face un crud joc.
 Să uite el respectul ce datorédă mie,
 Și domnului la care el are datorie,
 Și mie el se-mi spuie ce el a euteđat,
 De sigur el iubesce și este fermecat.
 Dar lângă-acele vorbe, frumoșă aiurare
 Ce sufă dulce-amorul mî a đis ce va imî pare?
 Ce va ce mă-n grijesce. „De când și la boeri:
 Cobóră domniî țerii în patul de plăceri“
 Se-î cer ce-a vrut a đice, el cu acea vorbire.
 Aice se ascunde dibaciū o rea gîndire:
 La Domnul se gîndise? Vasile m'a trădat?
 Și s'a urcat el óre la alta, în alt pat?
 Dar asta nu se pôte, acéstă desvelire
 De vorbe drăgălase, va da lui folosire?
 Și daca ar fi astfel e óre ne ertat
 Să mî đică mie vorbe frumoșe un bărbat?
 Și de ce nu mî ar đice! amorul lánțuiesce
 Prin vorbe-n cantátóre femeia ce iubesce
 Ce-î drăgălas, cum flórea iubesce a se scálda
 În rađele de sóre, în roa dulce-a sa.
 Voiū spune lui Vasile că Stefan mă urmédă
 Cu dorul seū sêlbatec, dar el o se mă créđa?
 Dar este óre bine? și ce am cástigat?
 Se đice că femeia ce spune la bărbat
 Pe unul ce-o urmédă și care o curtenesce,
 Ea cată se ascundă pe altul ce iubesce.
 Eú nu iubesc pe niminî, așa dar se nu spun;
 Dar ce vėđ? iată colo al nostru mic nebun.

(căt-re nebunul ce vine urmat de garđi.)

Nebunule, ce este? te duc la închisóre?

Nebunul.

O tu ce ești frumoasă și blindă ca o flóre,
Ascultă ce îți voiú dice! acest Vasile domn
De multă-nțelepciune va perde al seú tron.
Iar cú prin nebunie voiám se-í scap domnia.
Și merg la închisóre ca se-í împac mânia.

Dómna.

Dar cum se perde tronul, nu vei tu ca se-mí dice?

Nebunul.

S'amestecă o femeie, e certă-ntre voičí.

Dómna.

Ce este cu femeia? nu te-nțeleg nebune!
De Domn și de femeie ce ai tu mie-a spune.

Nebunul.

Un Domn e nn luceafăr ce-n aer focuși frânge.
Dar care tot d'odată pe lacuri se resfrânge.

Dómna.

Nu te-nțeleg.

Nebunul.

Iupiter, al fulgerului Domn,
Lasa a sa domnie și cobóra din tron,
Când îi plăcea în lume o dulce muritóre.
M'ai înțeles acuma? da, căci parí gânditóre,

Dómna.

Și cine e femeia ce sinu-í a deschis?

Nebunul.

Seiment! mă duceți! Domnul se-mé-n chideți v'a dis!

(Seiment îl tirise și îl duc.)

Vasile dar iubescé! pe cine? al seú nume!
Se sciú, acum îndată aș da ,ntrega lume.
Nebunul ími va spune. Ia séma, Domnul meu.
Nu te juca cu focul sè nu mă joc și cú!
Se-scoț din închisóre nebunul, voiú a mí dice,
Mí a dis d'o uneltire ce se urzescce-aice.

Lui Lupu s' fac scire ca 'ndată pe nebun
Se-l scóță din prinsóre.

Intră Domnul.

Dómna.

Vin, dómne! voiú se-ți spun
Am auđit aicea d'o noă uneltire
Spre resturnarea nóstră, nebunul are scire.

Domnul.

Mi a spus ceva și mic, p'rasce pe Stefan
Serdarul și Ciogolea, a ăis'o în divan.

Dómna.

Și pentru astă piră, atât de-nsemnătóre.
Ai ăis că p'ăritorul s' șadă la-nchisóre!
De multe ori nebunii sunt mai iscoditori.
Il chiamă, il întrébă și de mai multe ori.

Domnul.

Se ni-l aducă-aicea.

(un șerb ese și dă ordine.)

Dómna.

Eú nu cređ el s' ăică
De lucruri despre care n'a auđit nimică.
Va fi ceva. Scit bine cei doi boeri munteni
Ți au spus de Stefan Gheorghe se cade se te temi.
Ciogolea și Serdarul Stefan țin d'a lui casă

Domnul.

O ne'mpăcată ură p'acești munteni apasă
Asupra lui! deci tóte ce ospii mei imi spun,
Nu cred; nu pociú a crede pré mult nici p'un nebun.

(intră nebunul.)

Domnul.

Te ert! dar este timpul acum se-mi spui tu măie,
De ce tu pe Ciogolea p'esci de miselie,
Pe el și pe Serdarul Stefan?

Nebunul.

Nimica nu știu eu.

Dar lumea astfel țice, pe viu! Damnețeu.
 Și când șoptesce astfel ființa omenescă,
 S'asculte bine Domnul și nu ca să lovescă;
 Dar să o prăscă reul.

Domnul.

Să cheme-n dată-aci
 Pe logofetul mare Stefan de a veni
 Ciogolea și Serdarul.

Un Seimen.

Sunt câte trei afară.

Domnul.

Să între! amete!a începe-acum în țără!
 Mai am o altă veste d'aceste uneltiri.
 Un turc de la Brăila mi a dat mai multe sciri.
Intră Stefan Gheorgho, Spătarul Ciogolea, Serdarul Stefan.

Domnul.

Ce sunt aceste vorbe ce lumea respindesce,
 De voi de o rescólă?

Stefan Gheorgho.

Acela ce-ți servește
 Mai cu credință ție, va fi aici pirit.
 De cei ce urăsc tronul, va fi și el urit,
 Ei vor să te restórne; dar nu aú cutedare
 Se te lovescă-nfață, căci tu ești încă tare,
 Lovesc în logofetul, acesta-i obicei
 Ce de la alți încă l'aú mostenit și ei.
 E vechiu cum este lumea, n'auđi de cât strigare,
 Că Domnul i bun ca viața; cei răi sunt cea care
 Pe Domn îl inconjóră! de sunt resvrătorii,
 Ei nu sunt în ministri, ci printre păritorii.

Domnul (cătore cei alți doi.)

Dar voi, ce-aveți a țice?

Spătarul Ciogolea

O dómne! tu ești mare!

Și ești a ta făptură; prin tine ești am stare,
Prin tine ești am cinste în lume și trăiești,
Și nu doresc nimica de cât să te șerbesc.

Stefan Serdarul.

Ești, Dómne sunt un câne pe pragul casei tale.
Orî cine l'ar atinge, mă va găsi în cale.
D'ar fi a ta voință copiii se-mi ucig,
Îți jur, că în frigare îndată îi infig!
Voința ta, stăpâne, e și a mea voință.
În marea și bunătate născu a mea ființă.
N'am țără, nu am rușă, nu știu de cât pe Domn.
Ce d'ași putea, ași smulge pe Dumneșeu din tron
Și p'al meu Domn ași pune.

Sp. Ciogolea.

Un om este în lume,
Prin fapte mari ca cerul; el și a făcut un nume
Puterea lui e mare, și lumea-n genunchiată,
Ca la un sóre dulce pe cer la dinsul cată,
Ast om e domnul țării, un om val! am dis ești?
Nu este om acesta: e însuși Dumneșeu.

Nebunul (la oparte.)

Ce tăritori fătarnici!

Dómna (cătore nebunul.)

Vești tu a mi spune ore

Acea femeie, cine-i?...

Nebunul.

Frumosă ca un sóre.

Dómna.

Dar cine este, spune?

Nebunul.

Dar este Safta sa.

Dómna, (aruncându-se pe un scaun jumătate leșinată.)
Ah! mor!

Domnul.

Ce are Dómna?

(Stefan Gheorghe alérgă se-I dea ajutor.)

Dómna.

Nimica.

Stefan Gheorghe.

E ceva.

O amețială?

Stefan Gheorghe (cătore Dómna.)

Dulce lumină-a vieții mele!

Vădui umbrósa-ți céna pe ochi precum pe stele
Un nor ușor se-ntinde și trece... te iubesc!

Dómna.

Peri, diavole, din ochi mi, sė nu te mai ȑeresc!

SCENA V.

In cúrtea unei bisericé.

Safta, siugurá.

La rugáciunca serii viú ruga se-unesc.
Sė rog pentru acela pe care il iubesc,
Vasile Lupu Domnul, ce cerul se-l păstreȑe
Și țerii lul și mie, sė-l bine cuvintede.
S'aude nisce vorbe, se ȑice că Stefan
El însuși are parte cu alți, într'un plan,
De a surpa pe Domnul; nimic nu pociú a spune:
De mine el s'ascunde...

(veȑind pe nebunul Domnulul.)

Ce faci aici, nebune?

Nebunul.

Aicia suntu cu Dómna ce rógă Dumneđu,
Pe Domnul ei sė scape de Stefan sociul teú.

Safta.

Ah! Dómnă este-acolo?

(la oparte.)

Nu voiü se mă ñeréscă.

Eü o urésc. Ea încă nu creð se mă iubéscă.

(tare.)

De ce tu nici odată la noi nu vei së vii,
Nebune?

Nebunul.

Mi-este frică de doi ochi dulci și vii,
Mi-e frică se-mi perð capul.

Safta (rîndind.)

Nu este de temut.

Poți tu së perði un lucru ce tu nu ai avut?

Nebunul.

Aice ai dreptate, mulți trec că-au multă minte
Căci sciü ca së ascundă a lor lipsă de minte.
Dar iată vine Dómnă.

(Dómnă npare; d'odată vede pe Safta.)

Dómnă.

Tu nu m'ai asteptat

Pe mine, jupănésă!

(la oparte.)

Perð capul se o bat.

Së imi resbun eü insumi, se-l smulg cu a mea inănă
Cosifele! obraðu-i se-l sgăriü, sunt stăpână,
Sunt Dómnă. Cine póte pedépsă mic-a mi da?..

(tare.)

Te du și rógă cerul cu lacrimi a erta
Femeia ce bărbatul strein în pat primesce.

Nebunul.

Femeia ce bărbatul cel legitim iubesc
Prea mult, e adulteră, a ñis un învățat.
Așa dar nu-e crimă së urci și p'altu-n pat.

Safta.

Sunt jună mult mai jună și poate mai frumoasă
 Ca tine, și ai dreptul de mine-a fi gelosă.
 Dar asta nu-ți dă dreptul când tu mă iofilnesci
 Să cauți tot d'auna amar să mă renesci.
 Sunt ore vinovată că tu începi a trece,
 Că lumea te găsesce o frumusețe rece.
 Sunt ore vinovata că- amorul infocat
 A încetat să ducă pe Domn în al teu pat?
 Sunt ore vinovată că buđa-ți numai are
 A le junii-arține, și fragede nectare,
 Ce-m bată și robesce și atrage un iubit
 Ca sórele tot mustul din câmpul înflorit?

Dómnă.

Vorbesci ca o femeie ce nu se mai roșesce.

Safta.

Vorbesc ca o femeie ce nu se umilește.

Dómnă.

Ai multe fumuri, dragă, ăntăiū te socotesci
 Frumosă, îți voiū spune că mult te amăgesci.
 Ceț ce ți aū dis acésta aū vrut a ride póte.
 Asti crini, aceste ruje sunt cumpărate tóte:
 Nicī sórele, nicī roa, în sín nu le-a crescut.
 E phardul, o bătrână evraică le-a făcut.
 Și pėrul teu ce mândru pe capul teu îl porți,
 E pėr strein, e pėrul tăiat dupe la morți.
 Ai tu bumbac la pulpe? la pept?... tu poți a spune?
 La nimeni nu voiū dice.

Nebunul.

Hei, ele sunt nebune.

Eram cū singur astfel, acuma suntem trei.

Dómnă.

Peri de aici îndată, rușine de femcī!

Safta.

Aşa cum sunt, bărbații inebunesc de mine!
Când nimeni, nu se uită acum mai mult la tine.

Dómnă.

Respectul îi opresce: virtutea mea toți știu.

Safta.

Virtosă de nevoie! Eă n'aș voi să fiu.
Bărbatului o spune, el va avea plăcere.
Muiere, îți aminte că și eă sunt muierel!
Lovesc cu-acele vorbe cu care ai lovit,
Mândria mea... d'aceia aici tu ai venit!

Dómnă.

Tu care-ai dat dreptate să te desprețuiască
Acela ce te ține, rușine femeiască!
Știi tu ce e mândria? tu care te-ai uitat!
Femeie adulteră, tu te-ai prostituat!
Peri din a mea vedere! sau mâna mi îți va spune
Ce meriți!

Nebunul (la o parte.)

Iată colo! te bucură, nebune.

Nu ești în lume singur nebun de felul teă!

Safta.

Acastă înfruntare o vei plăti tu greu.

Dómnă.

Tu ești o curtesană!

Safta.

Tu dacă nu ești încă

Dorința nu-ți lipsesc să fii.

Dómnă.

Fruantare-adîncă!...

(Dómnă, se umple de mânia și se repede să o lovască, apoi se opresce, își înfrână mânia din toate puterile, luptă între mânia sa și sentimentul de demnitate. Ea ațintă ochii în ochii Saftel care face tot astfel: și rămâne cu mână ridicată, fără se mai pofă dice o singură vorbă.)

ACTUL II.

SCENA I.

O cameră la Astrolog.

(Cărți vechi; harte, instrumente de astronomie răspândite prin cameră.)

Astrologul, singur.

Lucrădă și te stinge pe alții învățind,
 Ca lampa ce se perde lumina revărsând.
 Dar cel puțin o lampă cu focul ei lucește;
 Eū nu fac nici atâta: lumina mea lipsesce.
 Acel ce taie brazda e mai trebuitor
 În lume de cât mine! nebun despicator
 Al naltelor mistere, credeam că ori ce vine
 Prin mine, prin știință, pe lume dă lumine!
 Dar astăzi văd eū însumi că nu fac nimic eū
 Și lumea fără mine, urmădește cursul seū.

Astrologul; Stefan Gheorghe.

Stefan Gheorghe.

Eū viu acum la tine, bătrîn cu fapte bune,
 Tu ce știi multe lucruri, rugăndute amî spune
 Ce vergurile nopții cu perul aurit,
 Îți spuseră de mine în ceia cē-am gândit?
 Voi răstorna pe Domnul, atuncea mindrul sōre
 Sē va-nalța pe cete și arme vîngătōre,
 Se vor deschide munții și dalbi, măreți voinici,
 Eșind armați, vor curge ca riuri pân' aici.

Astrologul.

Și ȝioa este aprōpe?

Stefan Gheorghe.

Cât este cruda mōrte

De ori ce om în lume: Ea e aprōpe fōrte.
 O ȝi, o oră pōte, îndată daca vrei,
 Ostirea lui Racoți și-a Domnului Matei.

Unite, aŭ să vie să schimbe ăste rele...
 Dar tu aceste lucruri nu le cunoști din stele?
 (rîzînd.)

Sciŭ că nu știu nimica, și tóte sunt povestii:
 Tu-n șeli aici în lume să poți ca să trăiesci
 Cum fac atâția încă, căci astă lume este
 O vită și se plécă la ori ce are veste.
 Eŭ însumi am nevoie să-n șel poporul, deŭ!
 În lupta că o să fie... fi instrumentul meu?
 A spune tuturoră că tu citești pe stele
 Că mi a lăsat un sceptru ursita vieții mele?

Astrologul.

Tu vei să fi Domn? însă imi spune-acuma mie
 Ce ai de gînd a face venind tu la domnie?
 Știi tu ce va să ȳică p'o țeră să domnesci?
 Cunoști tu datoriă cu dreptul ce primesci?
 Acel ce mai sus șade, îl vede fie care.
 Dar el pe nimeni vede; e datorie mare;
 E mare datoria a ori ce mare Domn.
 Precum e mare dreptul celui din urmă om.
 Vei crede, tu că țera i a Domnului moșie,
 Și ómenii născură la dînsul robii să fie?
 Că omul n'are dreptul de om cînd a venit
 Și daca viețuiesce și este fericit,
 Ast drept îl dau lui domniil din buna lor plăcere?
 Vei ȳice tu că tronul nimica nu îți cere,
 Și tot îți dá? domni-vei prin ómenii ce sunt rari?
 Un Domn ce se-n conjoră de ómenii cei mari,
 Arată că voiesce să fie însuși mare.
 Vei ști s'alegi pe ómenii, pe cel bun din cel care
 Speculă bunătatea, mișei măgulitori
 Ce fac să nu audă sármanii domnitori
 Nici plăngerile țerii, nici gemetul dreptății?
 Vei crede Curtesanii, unelte rěutății,

Că gemetele țării de lungă-amărăciune,
 De lungă nedreptate, sunt uneltiri nebune,
 Sunt șopte de partide ce vor a te surpa?
 Că cel ce află încă puterea a striga
 În contra nedreptății curtenilor ușerici
 Sunt cumpărați să strige de domni străini puterici?
 Înălăturavei legea, cum fac tyrani răi,
 În interesu-acelor ce tu îi crești ai tăi?
 De i face toate-aceste cum alți înainte
 Făcură, tu vei face din țera ta morminte,
 Din popo! nisce turme de robi, și din cei mari
 Vei face-o altă turmă de sbiri și de tilhari,
 Deci află de la mine ce voi! a ți spuné ție.
 Că nu va fi mai bine, venind tu la Domnie.
 Tot ce tinjesci tu astăzi în față cu un tron,
 Vei face cu dobândă când tu o să fii Domn.
 Si fapte ce la altul ți se pâreau cădute,
 Atuncia o se ți pară încinse de virtute.

Stefan Gheorghe.

Bătrâne! Tu te n!ături de ce imi pasă mie.
 E vorba de coronă, de tron al cui se fie,
 E vorba de schimbare, e vorba d'al se! loc.
 Că-i rău, tyran, neharnic? e numai un mijloc.
 E reu tot ce se-nalță a injosi Românul
 Căci este rău tot ceia ce chiamă pe stăpanul.
 Dar nu se pôte altfel: căci firea a voit
 Cel slab de cel mai tare să fie înghițit.
 Ori care este Domnul, dreptate el nu are.
 Dar vorba totă este de tron, de resturnare.
 Tu imi arăți cuvintul? în patimi mișcă tot,
 Și daca mintea noastră la vas e un pilot,
 Dar patima e vintul ce dă ori ce mișcare,
 Isvor din care ese ori o gândire mare.
 Un om ce n'are patimi, nu este isprăvit

Și ce-î această viață la care ne-am robit?
 O ți de suferință l cât v'om trăi pe lume,
 Pe lunecosa-î frunte se scrim trecând un nume.
 Idei mărinimose din inimă cobor.
 Cuvintul este rece, de sine iubitor.
 Adinc ca bătrânețea, ca dinsa socotesce ;
 Dar viața, energia, puterea îi lipsesce.
 Voiu resturna din tronu-î pe cel d'ađi domnitor
 Și-î voi răpi prin arme femeie, tron, popor !
 De voiu peri în luptă, nu-mi pasă ! sunt în lume
 Să mor ! și astă mórte dă viața p'al meu uume,
 Am mare trebuință de tine... vei veni ?

Astrologul.

Pe căile acestea nu te voi însoci.
 Ideia care róde și sfaramă în tine
 Un suflet ce-aiuređă, e rece pentru mine.
 Ambițioșe, află, că ceia ce-î cuvint,
 Triumphă totd'auna de patimî pe pămînt.
 De nu acuma, póte și mai târđiú, nu-mi pasă !
 O patimă-î ca riul ce patul său își lasă,
 Se umflă, se întinde, înecă lunci și văi,
 Și iară se întórce la patul său dintăi.

Ștefan Gheorghe.

Dar tu imi surpi credința, și n'o înlocuiesci
 Cu altele ? cuvintul ce tu imi desvălesci
 Nu cred să fie mórtea, nici trista nepăsare,
 Mai tristă de cât mórtea ; amara-î cugetare
 Umbresce al meu suflet... ce cređi că pociú să fac ?
 Cu inima-mi cuvintul nu pociú să-l mai impac !

Astrologul.

Aici în astă lume în care tot se curmă,
 În care máne mórtea ne dice : vin ! mă urmă !
 Cel fericit nu are prea sus locașul său :
 În stânca cea mai naltă geme-austrul mai greú.

In sus se duce fumul și arborul cel mare
Săgeata unui fulger o trage el mai tare.

Stefan Gheorghe

Așa dar, de la tine nimic n'am dobândit!
Tot că-a fost viu în tine, acuma a murit!

SCENA II.

O cameră la Stefan Gheorghe.

E dimineță.

Safta, singură.

El n'a venit la mine de er! nefericire!
O dragul meu, amoruți îl port eu în gândire,
Precum o rujă poartă în sân al ei miros.
Eu îl iubesc ca viața!... amor, o vis frumos!
Din tot ce are lumea plăcut în desfătare,
Mai dulce de cât tine, nimica nu îmi pare!
(după o pauză.)

Dar sociul meu ce are? nu-l văd acum de mult?
Nu pociu se-l veđ în față, nu pociu se-l mai ascult.
Dar ce se fac? tăcere, prefacere de față:
Că mi este drag, se credă! acesta îl răsfată.

Stefan Gheorghe vine.

Safta (cu prefacere și coquetărie.)

Ce gând trist te repesce în sborul seú de dor,
De mine astă dată tu esci nepăsător?
Ve! să mă duc la țără? se mă despart de tine,
O lună? și acesta atunci când tu scii bine,
Cât o să-ți sufer lipsa! esci crud, o sociul meu!

Stefan Gheorghe (la o parte.)

Cât e de prefăcută! mă jur pe Dumneđu!
Ea pôte se înșale p'ori care ce nu scie
Ce draci se bat în capu!...

(tare.)

Ve! merge la moșie

Chiar astăzi! chiar îndată, nu voiŭ s'aud mai mult...
Cuvintele ű gingaŭe nu voiŭ sã mai ascult!

Safta

Mã temi tu óre, dragã, de esci așa cu mine?
Ah! de mã temi, imi spune, de când? ű pentru cine?
Cãci de aű sci acãsta, eũ mult m'aű bucura
ű de a ta iubire eũ m'aű asigura!
Dar spune cã mãnia din temere iti vine?
Fii muűrãtor! fii aspru! űi-mi vorbe de cruđime.
Infruntã-mã! cu palme loveűte fața mea...
ű eũ voiŭ fi fericite: in asta aű vedea
Cã ű sunt eũ incã drãgã...

Stefan Gheorghe, (la oparte.)

O ce ipocrisie!

Safta.

Fãcut'am rãu? imi spune, bãrbate, spune mie?
De-ű am greűit, ertare iti cer cu lacrimi eũ...
Dar spune ce durere ascunđi in sinul tãu?
ű lasã a mea mãnã pe frunteűi sã abatã
A gindurilor umbrã. Era un timp odatã
Cãnd eũ eram frumoűsã, atunci tu mã iubeai.
Dar daca vre-o durere in sufletul tãu ai,
Nu mi-o ascunde! unde e timpul fericit
Cãnd tu vãrsaű in sinu-mi, din sufletul iubit,
Orã ce gãndiri ascunse!...

Stefan Gheorghe (la oparte.)

Vrea sã mã iscodãscã,

Sã aibã ce sã-i spuie... dar n'ó sã isbutãscã!

(tare.)

De multe ori ű űioa, ca nópte, are vis
Ce vine sã plutãscã pe cursul ce-l prescrie
Al órelor; s'aprinđã a nóstrã-n chipuire,
Cu fețe de-n tristare saũ de nefericire.
Tu ai un vis de űioã, saũ nóptea cã a-n cetat

Cu visele, pe sinuți un vis a mai lăsat,
 Un vis ce te-amăgesc... îți dic să mergi la țără
 Și voiți să fii acolo n'ainte chiar de s'eră!
 De mă iubesci, ascultă!

Safta.

Să fie voia ta,
 Acum ca tot'dauna!... îndată voiți pleca...

Stefan Gheorghe singur.

Nu voi să fie-aicea, se-mi fure-a mea credință!
 Ciudată, nepătrunsă a omului ființă!
 Puține zile numai atâta am aflat,
 Cât o întregă viață nu mă-ar fi învățat!
 Voi cugete înalte, virtuți, credinți curate,
 Vă spândurați la porța acestii lumii ciudate!
 Și dicită să vă scrie, pe furci, acest cuvint:
 S'au spândurat căci locul lor nu fu pământ!
 Ai dice că-astă lume nu are altă țintă,
 De cât se se despoie, se-n șele și se mintă!
 Semința înșelării în mine-a ți semănat,
 O ómenii! Decii acuma acelaș rod a dat!
 Veniți spre al culege!... căci inima mea este
 O țarină avută ce însutit rodesce.

Stefan Gheorghe; Spătarul Ciogolea; Serdarul Stefan.

Stefan Gheorghe.

Ce faceți? iată timpul când visul ce-am visat
 O să se împlinescă, Curind voiți fi urmat
 La tabăra maghiară: Racoți mă voiesce
 Să fiu eu Domn aice, și óstea-ți să grăbesce
 Să între în Moldova cu óstea lui Matei...
 Voi ce-a ți lucrat cu mine, ve-ți fi ministri mei...
 Dar pân'atunci tăcere! fugiți de diafete,
 În care vinul mărșav să pôte să-vă-mbete!
 Fugiți d'orî ce femeie cu chipul drăgălaș!

Vai! fermecul femeii atât e de gingaș
 Cât omul uită-n dată cuvint și datorie,
 Ori cât ar fi de tare, ori cine a să fie!
 Dormiți în casă singuri căci de mai multe ori
 Al nopții somn trădă pe slabi muritorii

Spătarul Ciogolea.

Acésta o v'om face; dar la a ta plecare
 În tabăra străină, să nu ne dai uitare,
 Ci să ne iei cu tine?...

Stefan Gheorghe.

Cu mine? nă-apărat;
 Am să mă duc la curte la masă: sunt chemat;
 D'acuma pân'atuncea venind vr'o scire noă
 Voi face-o cunoscută prin ómenii mei voă.

Serdarul Stefan.

Să mai venim p'aice?

Stefan Gheorghe.

Veniți mai inserat;
 Să nu vă vadă nimeni... nevasta a plecat.

SCENA III.

La Spătarul Ciogolea.

Spătarul Ciogolea; fratele său.

Noi uneltim în umbră acum o resturnare
 Cu logofétul Ștefan; dar facem o trădare!

Fratele său.

E adevăr că Domnul s'a cam făcut ușar,
 Ia fete, jupănese, prin silă, ce îi par
 Frumóse și cu ele el caută cuvinte
 Al tuturilor în țără să fie el părinte.
 P'ai sei nepoți îi lasă să prade pe popor.
 Nu scapă o femeie! e dracu-n carnea lor!
 Ei strică tinerimea și sufletu-i farămă,

Acéstă tinerime ce cu-amele în mână
 Se apere-a sa țără odată chiar murea,
 Ați cu femei perdute se vestejesce ea,
 Și perde-a sa țarie în desfrânate-ospete.
 Tot ce e încă tinăr, nu are tinerețe.

Spătarul Ciogolea.

Dar acest Domn Vasile pe mine m'a făcut
 Boer din cei de frunte cu cinste și avut.
 Pociu se lovesc eu astfel în cel ce-mi face bine?
 Nu este o trădare ce-ași face? El în mine
 Credință multă pune... mai bine voiă se mor
 De cât aici în viață se fiu eu trădător!

Fratele său.

El ți a făcut mult bine; dar l'ai primit tu ôre
 Act bine cu tocmelă se veți cum sub picióre
 El calcă dreptul țării și tu se te supul
 Și se te faci uneltă a tyraniî lui?
 Nu, negreșit, atuncea tu nu faci o trădare.
 El și a călcat cuvîntul prin réoa sa purtare.
 Poți se-l lovesci tu dară și se nu te căiesci.
 N'ainte d'orî ce lucru ai țără se iubesci.
 Moldova nu-i moșia a unui om, orî care.
 N'ainte de acéstă domnie, ea drept are
 În viață se trăiască și tu esci fiul său,
 Și tu ai datorie se o feresci de rău.
 Nu vei se trađi pe Domnul căci ți a dat boerie,
 Și vei se trađi Moldova ce viața ți a dat țiel
 Căci tot acela care privesce,-un domn barbar
 Cum țera lui lovesce și tace, e tilhar.

Spătarul Ciogolea.

A Domnului lovire nu este-atât de marc;
 în patimele nôstre, trecând, ea astfel pare.
 Când am primit avere și cinste de la Domn,
 Sciam ce dice țera, ce face acest om.

Ma! reu nu face astăzi, deci ori ce resculare
Din parte-mi, astă dată, e, frate, o trădare.

Cu armele ce mie el mi a încredințat,
Nu e maritimie pe el eu să combat.

Se-î duc acele arme și tot ce mi a dat mie
Și apoi ca om liber se-mi fac eu datorie.

Acela care trădă: chiar când a isbutit,
Tot trădător cu nume de omeni e numit.

Mă mustră cugetarea, și Domnului de scire
Eu voi să fac, să aibă de Stefan îngrijire.

el se pune și scrie.

Fratele său.

Ce vei să faci tu, frate?

Spătarul Ciogolea (citesce ce a scris.)

Eu unul din cei buni

Supuși Marii țelc, și de lai mei străbuni

Țiind de casa voastră, dau veste să se scie

Că Stefan Gheorghe pörtă spre Domnul viclenie.

Ostirile muntene, maghiare-aici cobor

Și Stefan Gheorghe este acum în capul lor...

Se te restörne vine, și el se ia domnia,

Pericolul e mare, cât e și viclenia.

Fratele său.

Așa cum vei a face, te faci un trădător

Și către Stefan Gheorghe și către Domnitor.

Sp. Ciogolea.

Taci tu, nu esci politic.

(cătore un șerb ce intră.)

Chemați aici îndată

Pe Iosaf!

Fratele său.

A ta viață espui tu astă dată.

Spăt. Ciogolea.

Taci tu, nu-esci politic, îți dăc. precum fac eu
 Rămăiți bine cu Stefan cum și cu Domnul meu.
 Tot ce îți am dăc eu ție de rău despre trădare,
 Sunt vorbe! eu în țără voi eu să ajung om mare.
 Un om cinstit se perde și e desprețuit
 Acolo unde-un popul numai este cinstit.
 Voi eu se mă fac om mare, trădarea e mijlocul
 Acolo unde cinstea nuși mai găsesce locul.
 Trădarrile fac scara ce duce către tron.
 Pe cât mai multe numeri, te faci mai mare om.
 (întră Iosaf.)

Spătarul Ciogolea.

Părinte. Iată-o carte, se-o dai tu la Domnie.
 Ea scapă tronul țării d'o noă vijelie.
 Căci logofătul Stefan voiesce-a resturna
 Pe Domnul țării năstre și tronu-l să lua.
 Dar se nu-și spuș de unde ai cartea! înainte
 Arată-o lui Iordake munténul, om cu minte.
Iosaf.

Voi eu face-a ta plăcere așa cum tu doresci;
 Veș că pe Domnul țării, Spătare, tu iubesci.

SCENA IV.

O cameră la curte.

Toma Vornicu; Iordache Visterul.

Toma Vornicu Gantacozin.

Ești frate, am credință că Domnul să va ție
 De vorba lui?... să dăc că însuși Timuș vine
 Cu ôste căzăcésă?...

Iordache Visterul Gantacozin.

Ești nu m'am îndoit.

De și nici o mișcare de luptă n'am dărit.
 El întărdie lucrul, și dăc până-atunce

Matei aici în țără cutedă se se-aranche,
 Tot planul nostru cade; el e cutedător
 Și învățat la arme; trufaș, nepăsător,
 Ca la o sărbătoare el merge-n bătălie
 Căci viața e în lupte, plăcerea-n vifejie.
 N'ar fi cu mult mai bine cu el să ne-mpăcăm?
 Și după nisce umbre să nu mai alergăm?
 Să dice că o pace e mult mai dîmbitoare
 Când după certe vine.

Toma Vornicul.

Să te inchinî vei ore?
 Vei să înșeli pe dînsul? vei să fii amăgit?
 Un om care se stimă nu stimă ce-a hulit.
 Ori când loveai în trînsul eraî în rătăcire,
 Ori ađi, tinđindu-î mânia tu escî în amăgire?
 Nu! asta nu se pôte! de cât a 'mî-umili
 Acéstă frunte, frate, mai bine-o voiü sdrobi,
 De colțul unei pietre!... Dar daca ție-ți place,
 Prin astfel de-n josire cu el a face pace,
 Și-a face să se piardă trecutul ce iubești
 Puind acum pe dînsul o pată, volnic escî,
 Nu te opresc!...

Iordache Visterul.

Cu tine, ași face: fără tine,
 Nimica nu voi face; rămăiü la rău, la bine!
 Întră Stefan Gheorghe, urmat de alți boeri.

Stefan Gheorghe.

Ađi este masă mare la curte... nu veniți,
 Boeri munteni? cu mine puteți să socotiți
 Că sunteți chiar a casă: vorbesc ca voi; la tóte
 Eü seamăn cu munteni atăt pe cât se pôte.
 Am fost în țera vóstră munteană de cincî ori.
 Ah! ce femei drăguțe! ce ochi aprindători!
 Te ard cum arde focul.

Stefan George
~~Toma Vornicul.~~

Rănit'ai multe ore?

Pociu. eü sē le mai număr? pociu dice, frățiore,
 Pe care am pus ochii. îndată-a fost. a mea,
 Muntencile, bădiță, nu aü inima rea,
 Sunt flori desfătătoare; se lasă cu plăcere
 Drumașii se le smulgă la cea dintăi vedere...

Toma Vornicul.

De dicit aceste vorbe cu gînd infruntător,
 Avem noi două spede... se le lăsăm dar lor
 Sē hotărăscă lucrul!... Saü cere ertăciune
 Aici, acum îndată de vorbe le-ți nebune!

Stefan Gheorghe.

Vē supărați pe mine că dicit rău d'acești secl
 Munteni; dar voi, bădiță? Voi sunteți nisce greci
 Ce vin în țera noastră și-apasă vai! Românul
 Ce la strein, ca flórea la șerpî, deschide sinul.

Domnul V. Lupu intrind.

O cértă? nu se póte! bătaie nu va fi!
 Păstrați al vostru sänge mai bine-al risipi!
 Dar am o mare fóme ce imi aduce-a minte
 Că daca omul ține de ingeri prin cuvinte,
 Dar ține și de vite... sē nu desprețuim
 Materia! prin sine aici mai mult trăim.
 Ideile înalte stomahul le scornesce...

(ridănd cu hohot.)

Poeții, filosofi, ce demon îi silesece
 De aü făcut din ómeni atâtea ingeri, dei!
 Aș vrea sē sciü ce-ar face când n'ar mai mânca ei?
 Ce dicit tu, logofete?

Stefan Gheorghe.

Dic, dómne, că-n vechime:

Isus a dis: „Luî Cesar sē dați ce se cuvine!“
 Dați sufletului suflet, pămîntului pămînt!

Domnul V. Lupu.

Ce Țici acolo, are putere și cuvînt...
 Avem de lucru astăzi? sunt pricini delicate.
 Femei ce prind bărbații? feciore înșelate.
 Acestea voi eu însumi ca se le cerceteș...
 Imi plac!... de nu se află, vă las, mă depărteș...

Stefan Gheorghe.

Ați numai e nici una.

(Stefan Gheorghe pune bastonul de logofăt, între bușe, ca când ar sună diu fuer.)

Toma Vornicu.

Ce flurii, logofete?

Cu bățu-acela mare?

Stefan Gheorghe.

Da, fuer eș, băete,

Să se cobóre turma de capre de la munți!

Domnul V. Lupu.

Ce turmă ai la munte?

Stefan Gheorghe.

De capre, ieșii mărunți...

Domnul V. Lupu.

Ați eșci de voie bună... acésta-mi place mie!

Stefan Gheorghe.

Am cincî anafonale ca se citesc eș ție

Prea înălțate dómne?

Domnul.

Le lasă mai târșiu!

Stefan Gheorghe.

Dar pentru astă tréșă de doăș luni eș viu

Și tot așa Țici mie?...

Domnul.

Și acum, să fii tu încă

Patetic, cu o vorbă duioasă și adincă,

Adăogă : „că lumea se află-n suferire,
 Că țera-î ingenuche, din astă ne-n grijire!
 Iar voi ce stați acolo, din palme îi bateți,
 Să dovediți că astfel și voi ca el credeți!
 De voiți citi acuma acele-anaforale,
 Scap țera, logofete, sterg lacrimile sale?
 Pociu ca se fac acésta; dar fiți încredințat
 Că țera nu se-n tórce din calea ce-a luat,
 Cu aste mici mijlóce!

Stefan Gheorghe.

Eü dómne, nu voiü spune
 Aceste vorbe; însă, supuiü cu rugăciune,
 Și îi aduc aminte că mulți am auđit...

Domnul V. Lupu.

O lasămă cu lumea ce-a ȓis, ce a birfit!...
 Și ce imi pasă mie ce ȓice fie care?
 Eü nu cer de la lume dovadă de purtare,
 Nici nu mî a dat domnia, nici pot ca se mî-o ia,
 Sunt cerșetori de posturi, acei... cu gura rea!
 Ei strigă, căci aü fóme, ciocoiul este-un căne.
 Veți că se-l faci se tacă? aruncă lui o pâne!
 Acei ce vor se surpe nu sunt în jos, ci sus!
 Acolo se așintă al nostru drept prepus...

(un șerb.)

E masa pusă, dómne?

Domnul.

Să mergem la mănecare!
 Să fim sătul în calea la ori ce întâmplare!
 (ei es; se aude sunind Kindia.)

SCENA V.

Sala de mănecare.

Se vede masa pusă, la masă nu e nimeni.

Păharnicul către șerbi.

Aideți curind cu masa! căci iață ospți vin!

Vedeți la toți să fie câte-un pahar de vin...
 Voi se turnați cu rîndul, îndată ce mănăncă
 Un fel. De nu ajunge, voi să mai cereți încă
 La cămăraș din vinuri?...

Cămărașul.

Va fi destulător:

Căci Timuș nu-î aicea... ah! iată-un băutor!
 Bea bine, ca o grôpă; cu el nu mî e rușine.

Păharnicul.

Se dice că acela ce bea mai mult, mai bine,
 Și nu se ametește, în țără la Cazaci
 Acela se alege se fie Domn!

(căt-re un șerb.)

Ce faci?

Un alt pahar veî punel...

(căt-re Cămărașul.)

Se face luptă mare

De băutori.

Cămărașul.

Imî vine acum o cugetare...

Se fie obiceiul acesta pe aici

Cădearar la beție și cei mari și cei mici.

Intréga omenire d'aici din astă țără.

Dar iată vin meseni... Kindia sună-afară.

Intră Domnul V. Lupu; Dómna; Ștefan Gheorghe; Toma Voraicul, Iordache Visternul Cantacoziul, Dómna și alții.

(Ei șed toți la masă.)

Domnul.

Ia spune, logofete, munteniil cum petrec?

Matei lăsat'a cărma pe mina unui grec,

Un Ghinea, om cu gînduri și fapte fôrte rele,
 Făcândul ca să creadă că-î dă țerile mele...

Ce scii de aste lucruri?

Ștefan Gheorghe.

Acésta pôte fi.

Și grecul e uncaltă streină, căci vei sci
 Că Pórta cu durere privesce simpatia
 Ce între cei trei principii așază armonia
 Ce face o putere; Racóți și Matei,
 Cu tine în unire, îi faceți spaimă ei!...
 Ea va se vă desbine, ca astfel se slăbescă
 Ast pept ce lumca-î dice: puterea romănescă.
 D'aici aceste intrigi, aceste desbinări
 Ce face Ghinea grecul, prin sute de trădări.

Toma Vornicu.

Resboiul nu slăbesce: el are se unescă
 Cu mindra ta corónă, coróna muntenescă.
 El îți va da unirea; unirea, ce-aú dorit
 Toți Domnii mari ai țerii ce-aici aú strălucit.
 De luptă nu te teme: ea mult nu póte duce;
 Matei cădut, pe tine, la tronul lui tē-duce.

Un șerb dînd o scrisóre lui Stefan Gheorghe.

Stăpâne iată-o carte!

(Stefan Gheorghe citește și devine palid.)

Domnul.

Ei bine, logofete, ce rele sciri îți port,
 Căci buđa ți se mișcă, esci galben ca un mort?...

Stefan Gheorghe (ascunđînd scrisórea.)

O dómne! o lovre de chinuri și de mórte!

Socia mea la țéră lăncedă este fórte...

Te rog, înalțe Dómne, dă-mi voie a porni

Ca s'o mai văd odată n'ainte d'a muri?

Vai! mie! ce durere!...

(la opart.)

Eú am cāntat de bine

Din fluer ađil ostirea Maghiară iată vine:

A coborît din munte!

Domnul.

Te du și cată-a scri,

De starea sa?

Cei din ainte: afară de Stefan Gheorghe și de șerbul.

Domnul.

Sărmana femeie va muri.

Era frumoasă!

Dómnă.

Insă d'acéstă frumusețe

Ce-n șală ochii nostri : o simplă tinerețe,

Ce, dacă se va duce, ea va lua cu ea

Ori ce frumoasă flóre purta 'n cununa sa.

Nu este o ființă să n'aibă frumusețe

Când ea se încunună de fragedă junete?

Și pui de ciuvlică sunt încă drăgălași

În frageda lor vârstă!...

(cu durere prefăcută.)

Dar anii,-aū repede! pași!

În timpul de junie ar crede cine vede,

Că pe a dilit urmă éi carul lor repede

Și visele ce-l pórta, atât de repede sunt!

Dar când junia dulce apune în mormint,

Ei ostiađă pasul, ca cum își fac plăcere

Să prelungéscă încă a nóstră grea durere!

Domnul.

Ce ai tu astăđi, Dómnă? ce vise ai avut,

Ce-aū turburat prefumul din sufletu ți plăcut

Cum vîntul primăverii, trecând cu răsfațare.

P'o vale însmăltată cu flori de desmerdare,

Destéptă de odată mirosul adormit.

Ce se înalță-n aer mai viū, și mai simțit?

Dómnă.

Ce vise? ai dreptate, un vis d'amărăciune

Ce am visat; dar locul nu este-aici a spune.

Cei din ainte. Iosaf Egumenul.

Iosaf Egumenul.

Eū vă aduc o cartel...

Domnul (luind cartea și citind.)

„Eü unul din cei buni

Supuși Mării tale și de l'al mei străbuni,
 Fiind de casa voastră, dau scire să se scie
 că Stefan Gheorghe pörta spre Domnul viclenie,
 Ostirile muntene, maghiare,-aici cobor.
 Și Stefan Gheorghe este acum în capul lor.
 Se te restörne vine și el se ia domnia;
 Pericolul e mare precät e viclenia.
 (moment de grădă.)

Domnul.

De unde este cartea? tu imi vei da cuvint?
 Imi spune al lui nume!

Iosaf Egumenul.

Fäcut'am jurämint

Se nu-l numesc...

Domnul.

Vei spune, säu eü te perđ pe tine!

Iosaf.

Acela ce mi adat'o, s'a *spovedit* la mine,
 Cäci sunt al säu duhovnic: nu pociü sä desvälesc
 O säntä-mpärtășire și mörtea o primesc!
 De mörte nu-mi e témä! scii ce mi e témä mie?
 De a trädä vr'odatä în sänta-mi datorie.

Domnul.

Cinstesc a ta credință la detoria ta.
 Dar lucrul astä datä, e țera a scäpa,
 E tronul, este legea... äșa gindescö bine
 Cä taina ta a spune îndatä se cuvine.

Iosaf.

Nu pociü se spu! nimica chiar de ar fi sä mor.
 Dar daca imi dä voie al țerii sänt păstor,
 Atuncea ö voiü spune? ..

Domnul (cătra Toma Vornicul.)

Mergi la mitropolie,

Și spune ce se face!

(Vornicu Toma ese.)

(către Iosaf.)

Și când ți a dat'o ție.

Acéstă carte?

Iosaf.

Astădi când eü l'am ascultat,

Domnul (căt e Sculi vâtaful.)

Tu, Sculi! mergi, gonesce p'acést om blestemat.

Căci pôte-l vei ajunge! trimete tot d'odată

Pe alte căi, pe alți! am đis! mergi dar îndată!

(Sculi ese.)

(Domnul către Iosaf.)

Imi spune al seü nume? cu fie ce minut

Ce trece, tronul nostru chiar pôte fi perdut.

Și țera inecată de ostile maghiare;

Eü nu-ți vorbesc ca Domnul; nu-ți fac amenințare...

Te rog ca pe-un părinte?...

Iosaf.

Nu pociü se desvelesc

A spodedirii taină, și mórtea o primesc.

Vornicul Toma, un diacon.

Diaconul (către Iosaf.)

Prea săntul îți dă voie a spune acel nume.

(It arată cărja mitropolitului.)

Iosaf.

Ain bine cuvintarea-ı, acum dar pociü a spune:

Acela e Ciogolea Spătarul...

Domnul.

Să-l urmați!

Cei din ainte, afară de Iosaf și de diacon care estü.

Domnul.

Mă tradă Ciogolescii cei mai apropiați
De mine! o ciudată și crudă presimțire!
Avuiū mai adineori o turbure gând're
De fuga de la masă a cestui trădător,
Și respingém de mine ast gând spăimintător,
Căci imi părea acésta o faptă vestijită.

Cei din ainte; Spătarul Ciogolea.

Domnul (cu blindețe prefăcută.)

Așa, dar a ta carte de mine e citită.
Sciū tot, dar tu de unde acésta ai sciut?
Orī te-ai ajuns cu dīnsul, cu omul prefăcut,
Cu Stefan logofătul?

Spătarul Ciogolea.

N'am fost ajuns cu sine ..

N'am vrut se ne ajungem, ți-am vrut, o Dómnec. bine
Și ți am purtaț credință. De vei să-l urmăresc,
De chică l'ași aduce, aici, să-ți dovedesc
Că nu am fost cu dīnsul ..

Domnul.

Acuma, nu-mi mai pasă.

Căta să-mi spuneți mie când el era a casă!...
Stefan Serdarul, capul codrenilor de sus,
Nu scie de acésta?

Spătarul Ciogolea.

Nimica nu 'mi a spus.

Domnul (căt're ai sēi).

Sē-l ducă la-n chisóre! și se se cheac-n dată
Stefan Serdarul!...

Cei din ainte; afară de Ciogolea

Domnul (sculīnduse de la masă)

Dar fapta lui merită se móră chinuit,
O mórte lungă. aspră. un chin ne suferit!
Voi ce ședeți acolo nu sciți o mórte óre

Mai crudă-n care omul d'o sută de ori móre !
 Tyrani, o voi ce lumea cu mórte ați lovit,
 Ce? nici atâta lucru voi nu ați născocit?
 Așa aici în viață ori cine dar ne vinde?

Dómna.

Măria ta! domnesce mânia ce te-aprinde!

Domnul.

Domnia e tărîmul pe care nu rodesc
 Acele plănte dalbe ce ómenii numesc,
 Credința, cinstea? vorbe ascunđa o trădare!
 Un Domn dar toți supușii pentru vrăjmași îi are?
 Ferice de acela ce-n cercuî mărginit,
 Să cercete de omul el încă n'a gândit!

Toma Vornicul.

Ce fericire-î óre acéstă fericire
 Ce dici, tu, Dómne? este o tristă amortire,
 Ea e ca fericirea aceluî, orb născut,
 Ce n'a dorit lumina ce el n'a cunoscut:
 Și lumea, și Domnia, aũ multe aspre rele;
 Dar aũ și parte bună ce póte chiar prin ele
 Viađa? lângă rele, e binele dorit
 Alături cu un ghimpe răsura a venit.
 În florî își face cuibul insecte 'n veninate.
 Dar florile rămăne frumóse și curate,
 Inpodobînd ferice al frumuseții sin
 În sărbători în care voióse se îngăne.
 Ai osti: ce te opresce să sfară-mi cu tãrie
 Asti nori ce să rădică? acéstă vijelie,
 Ce trece? Daca unul te-n șală, alții mulți
 Sunt credincioși... Acuma te rog să mă ascuți,
 Să mergem în ainte cu armele în mână!
 Matei, Racoți însuși se surpă, se dărămă,
 Căci Turcii aũ să vic aici în ajutor?

Domnul.

Pe ginere meu Timuș astept, nerăbdător!
În Turci nu am credință, și cine spune mie
De nu îndemnă Părta asupra-mi cu mânie?
Ori cum' veniți cu mine la luptă!...

lordache Visterul.

V'om veni.

Domnul.

Dar inimile vóstre ori nu se vor slăbi
Cu țera. vóstră-n luptă?

Toma Vornicul.

Mă bat spre-a ei mărire,
Să fac un stat mai mare prin mijloc de unire
Sub tronul tēju: n'ainte d'a fi muntean, cū sunt,
Român!

Domnul.

Acésta este un prea frumos cuvint!

Intră Spătarul Stefan.

Domnul.

Ah! ai venit de sine? acésta bine-mi pare...
Ce scii tu despre unguri? aici e spaimă mare...
Ei sunt acum în țera... Muntenii au sosit.
Și Stefan logofétul la dinșii a fugit.

Stefan Serdarul (cu mirare prefăcută.)

N'am auzit nimica!

Domnul.

Mai mulți spun că ai scire
D'a lor venire-n țera...

Serdarul Stefan.

Curată n chipuire!

Nu am sciut acésta. Eū care m'am mărit
La ușa casii tele, de tine dăruit,
Putém să fiū părtașul la fapte stricătore?

Domnul.

Aşa sciam că însu-mi... dar dute la-nchisóre;
 Găseşte pe Ciogolea Spătarul... vei afla
 De toate aste lucruri!

(căt-re capul gardit.)

Iar tu vei asculta

S'auđi ce li vorbesce!

(ei es.)

Cei din ainte-afară de Serdarul Stefan.

Domnul.

El mi a scăpat dar mie!...

Şi toate sunt deşarte... gonaciul întârđie...

Şi-acuma imi vei spune, o scorpiuş spurcat,

Ce-n figi în carne-mi acul şi fugi nevătămat,

Nu am nici mulţumirea în dorul ce mă-n jugă,

Să te strivesc pe rană!... atâta că în fugă

Laşi socil tēi în urmă!.

Cei din ainte, Alexandru Costin.

A. Costin.

Aduc o tristă scire, vătaful Iacomii,

Gonind pe logofetul, pe cale întâlni

Ostire unгурescă: el luptă cu putere;

Dar cade plin de rane şi móre în durere.

Domnul.

Acésta vrém să aflu...

Intră capul gardit şi dice:

In vorbe ce-au avut,

Serdarul cu Ciogolea, de sigur au sciut

De toate..

Domnul.

Şi acuma să-ı spăduri colo-n faţă!

(arată pe foréstă peste drum.)

D'acel copaciú sēlbatec, am đis: mergi! li agaţă!

(ese.)

Cei de din ainte, afară de vătaful A. Costin şi de capul gardit.

Domnul.

Așa resboiul vine-și noi toți îl primim.
Acum, boeri, la arine! se-n vingem! să murim!

(Intră un Curier.)

Curierul.

O carte pentru Dómna. mi adát'o óre care.

(Domnul citește.)

A lui Vasile faptă imi cere resbunare.
El s'a urcat în patu-mi, se ți fie cunoscut.
Mě voiú urca în patu-i când el va fi bătut.
Imi plací frumósă puică cu cómă aurită.

Dómna (puind fața în mână.)

O ce ne rușinare! cât sunt nefericită!

(Ea se preface că leșină.)

ACTUL III.**SCENA I.**

Dómna (intr'un frumos costum de casă.)

Dómna (uitînduse în oglindă.)

Oglinda mea nu este o róbă mincinosă.
Ea mi spune astăzi mie că eú sunt tot frumósă.
Asti ochi aú încă flacări și nuri care vestesc
Că inima e jună, ca arđ se mai iubesc!
Oh! timpul ce despoie de fermecul ei viața,
Imi va răpi și mie junețea și dulceața!
Aș vré se iubesc încă n'ainte ca se mor.
Amorul cel mai dulce e cel din urmă-amor.
Mulți mă iubesc. fecice d'acela ce-o se fie
Alesul meú! căci numai acela o se scie
Cum póte se iubescă femeia ce s'a pus
Ca se cobóre valea, ce anii aú supus
La legea lor amară...

Un șerbă intră.

Dómna.

Te asteptam pe tine
Să mi spui ce face Domnul Vasile.

Serba.

Vai de mine!

Dar nu știu. el de noapte cu curtea a plecat.
Am vrut ați da de scire; dar Domnul n'a lăsat.
Se te deștept.

Dómna.

Dar unde s'a dus el, spune mie!

Serba.

Cum mi s'a spus de unii, s'a dus la bătălie.
Căci logofătul Stefan ostirii a adunat
Streine; lumea țice că el e resculat.

Dómna.

Marina, spune mie muntenii sunt aice?

Serba.

Ei au plecat cu Domnul la oște, mi se țice.

Dómna.

Nu a ramas a casă nici unul din ei doi?

Serba.

Nici unul.

Dómna (la oparte.)

Vai! el însuși se duce la resbot!

De va muri acolo?...

(Serba ese.)

El ce cu-a sa vorbire imi face viața dulce,
Pe mine el mă lasă, să móră el se duce.
Stefan imi scrie mie se-mi făcă ce-a făcut
Și Domnul socii sale. El capul și a perdut.
E n stare să o făcă! o Dumnezeu! meu!
Ce mă voiū face ore? ce am a face eu?
Voiū rămănea a casă? sunt sigură aice?
Vor căștiga ei lupta? cât sunt de neferice!

Aceste vorbe încă de om pré rău crescut :

Să-mi facă mie ceia ce Domnul a făcut

Femeii lui ! acésta e crudă infruntare.

El nici o gingăşie în faţa mea nu are !

Un curier.

Curierul

Fugi către munte, Dómnă ! munteni multe mi!

Ca norii ce alérgă în timp de vijelii,

Spre Iaşi acum trec cete şi Stefan Gheorghe este

la capul lor...

Dómnă.

Voinice ! îni dai amară veste !

(Curierul ese.)

Intră Stefănuţa.

Aşa dar presimţirea-vêđ că s'a înşelat !

Ce facem, dragă maică ?

Dómnă.

Oh ! iată, am scăpat !

Căci Astrologul vine... El ne va da ideic...

Cei din ainte. Astrologul.

Astrologul.

Munteni vin !... esci Dómnă, şi mumă, şi femeie,

Găndit'al ce vei perde aici de te-or găsi ?

Ca Dómnă, umiliţa amar de va lovi ;

Ca mnmă, poţi a plânge copilul têu cel june ;

Şi ca femeie, încă frumósă, ce voiú spune,

Ce póte se se-n tâmples ? tu poţi ca se ghicesc !...

Fugi dară către munte cu fiul ce iubesc !...

Dómnă.

Eú voiú se plec îndată ; dar cum ? dar unde órá ?

Căci capu-meú se perde, o frică mă-n conjórá !...

Dă-mi o povaşa bună ?... ah ! iată, am uitat,

O carte de la Stefan, citeşte.

Astrologul (citind.)

Bleştemat!

Veşti ce neruşinare, şi ce lipsă de minte!

(îi redă cartea.)

Acuma o trăsură, cu noi, şi înainte!

La mulţi!

Dómna (către un şerb ce intră.)

Să puie cai-ndată!

Serbul.

De cum aū auđit,

Că vine Stefan Gheorghe, toţi şerbi! aū fugit

Din curte. Unii însă nu vor a se supune,

Beaū, cântă, jôcă, strigă şi fac muştrări nebune.

Dómna.

Aşa dar fi voiū róbă?

Astrologul.

In nesciinţa lor

Ei toţi se tem de mine ca d'un fermecător,

Ca de un diavol pôte: De m'or vedea pe mine

Mânindu-ţi caii, însu-mi, şi-aşa, plecând cu tine,

La singura-mi vedere, ei se vor speria

Şi v'or fugi din cale, şi astfel vei scăpa.

Mă duc a pane caii...

Stefănuţă.

Eū armele a-mi pune!

In arme e scăparea românului in lume!

(es amândoi.)

Dómna, singură.

Vai! Stefan Gheorghe vine, cum ăice, se-şi resbună!

Scrisórea lui nebună la gânduri mă supune.

Şi pentru ce atâta voiesce-a-şi răsbuna?

Sub ură eătre Domnul n'ascunee alt ceva?

N'ascunde o simţire de mine cu tărie?

Ah! imi aduc aminte mi a spus odată mie

Că mă iubesc... însă ori cum, eū il urăsc!

La singurul său nume eă tremur și pălesc!
El îmi răpesc tronul ce fiu-meă se cuvine!...

Un curier intră.

Măria ta, pornesce, căci Stefan Gheorghe vine,
La Repede coboră!...

Dómnă.

La Repede? ce diel!

Dar vai! eă nu am timpul a mal eși d'aici!

Așa o să se-n pline amara resbunare!

De m'ar iubi, atuncea m' ar face altă stare,

M'ar face-a să socie și Dómnă, așa avea

Cu inima lui, tronul; nu e gindirea sea

Acésta; el doresce cum simț se mulțumescă

O patimă nebuună, și se mă părăsescă...

Stefănuță intră.

Trăsura e la scară, și Stefan a sosit...

Că-a dis bătrînul, tóte așa s'a împlinit,

Căci la a lui vedere toți aă fugit îndată

Făcându-și semnul crucii!...

(o șerbă intrînd.)

Vrăjmașii se arată!

(El es toți, afară de șerbă și de curier.)

Șerba, curierul.

Șerba.

Ne lasă Dómnă nóstră; dar nu îmi pare rău.

Căci eă rămăiū cu tine: tu esci sórele meă.

Curierul (niînduse pe masă la un coș cu bijuterii.)

Frumósa mea copilă, sunt om făr de avere.

Nu poți să m' fii dar sóță: nevasta multe cere.

Nu este-n cununie norocul pentru noi.

Ma! bine; vai! de mine! să di' de cât: de noi!

Șerba.

Să di'că vai de mine, acel mișel ce n'are

Putere să trăiască, slăbit de desfrănare!

Avem junie, viață, de ce te îngrijesci?
E bogăție munca! se-n' o ne socotesc!

(plânge.)

Curierul.

Nu plângel iată colo s'arată un mijloc
Să ne cunune popa și de vei tu, pe loc!

Șerba.

Ce dici?

Curierul.

Un coș cu petre ce ard ca nisce Stele...
O destre de Domniță?...

Șerba.

Averea dómniil mele!
Vai! a uitat aicea... alérgăl... o sosesci...
Le dai!...

Curierul.

Copilăriel dar tu nu te gândesci
Că Dómna ta ia fuga și Stefan Gheorghe vine
Să ia Domnia țerii și casa c'ori ce bine?
Trăiască Stefan Gheorghe! căci suntem în răsboiü...
Iaü coșul eü!...

Șerba.

Tu însuți vai! te-ai făcut ciocoiü!

Curierul.

Ce nu vrei? sănătate! te las și plec în dată!

Șerba (plângând.)

Al îndurare, Petre, de o sărmană față!

Vine Stefan Gheorphe urmat de oficeri, oprinduse să asculte vorbirea lor.

Stefan Gheorghe.

Tu esci o fată bună și coșul e al tēü!

E destrea ta, o meriți!

(către curier.)

Tu esci un nătărăü!

Se n' o mai faci să plângă! să te cunuai îndată!

Șerba (căzînd îngenuchî.)

Îți mulțumesc, o Dómnne!

Stefan Gheorghe.

Imi spune jună fată,

De mult plecat'a Dómna d'aicea? te ascult?

Vorbesc: fără teamă!

Șerba.

Nu, dómne, prea de mult!

Stefan Gheorghe.

Și scii pe care cale?

Șerba.

La munți, atâta sciú.

Stefan Gheorghe.

Andrice căpitane! la timp ori mai târziu,

Să-i ei îndată urma!

(Andricul ese.)

Și se se dea de veste

Serdarului...

Curjerul.

Stăpáne! Serdarul numai este:

Pe el și pe Ciogolea, acesti cinstiți boeri,

Te uită? colo-n față ia spunðurat de eri!

Privestei pe fereastă! ei sunt acolo încă

Stefan Gheorghe (privind pe fereastă.)

Ei sunt!... o barbarie! o nepăsare-adîncă!

De legi și de dreptate! Atunci de mă prindea

Era să fiu acolo și eú pe furca mea!

Acesta este Domnul ce face Trei-sfetite,

Și scoli în limba țerii și legi de toți dorite?

Ce ne vorbea de drepturi, de țera, de popor.

Și ne dicea că Domnul i al țerii șerbitor.

Că țera e stăpână ea care dă Domnia.

Și blestema tyranii precum și tyrania!

Acésta inegresce ce bine a făcut.

Atât e drept că Domniî fac multe ce n'ău vrut
 Ca mijloc să înşale acéstă omenire,
 Tyranilor în lume lăsată mostenire.
 Poporul ce primesce tot ce-l dă Domnul rău,
 Nu-l demn să fie liber, e demn de jugul său.
 Poporul este liber când el asupra-î n'are,
 Nu vede de cât legea ce pôte fi mai mare.
 O mare libertate în mâna unui Domn,
 Se face tyranie când nu e mare om.
 Nu este jug mai aspru de cât acela care
 Sub masca libertăţii popórelor apare!
 Un hoţ dibaciü îşi face ăntăiü chip d'om moral,
 Tyranu-şi face nume ăntăiü de liberal.
 El m'a scăpat de dînşii şi prea mult rău nu-mî pare.

(către căpitani.)

Aceste două leşuri vë-n fioréđă tare!
 Precum pe mine însu-mî! sciîi unde este rău?
 Că fără scirea legii se dară la călëu;
 Dar că-ău perit, tot omul se duce la morminte,
 Ei ău plătit tributul c'o đî mai înainte.
 O đî-n eternitate?... Ei n'ău perdut nimic.

Un căpitan.

Dar un tribut cam aspru!

Stefan Gheorghe.

Ascultă, ce îţi dic.

O lege ne schimbată, o lege fără care
 Tot ar peri de sine, ce-a noastră cugetare
 Nu pôte să pătrundă, căci omul mărginit
 Nu pôte să priceapă ce este nesfărşit,
 E ca o parte d'omeni să se nimienicéscă,
 Ca ceialtă parte ferice să trăiască.
 Nu-mî spuneţi că acela ce tóte a făcut,
 Mai bine să le facă el nu ar fi putut?

Căci unii vor răspunde: El te a făcut pe tine
Ce cuvintești de toate, mai bine de cât sine...

Intră Nebunul Domnului Vasile Lupu.

Stefan Gheorghe

Ce vii aici, nebune?

Nebunul.

Pe Dumnezeu cel viu,
Ca se închin cerbicii la tine astăzi viu.

Stefan Gheorghe.

Ai fost nebun la Lupu. Eu nu te iaș pe tine.

Nebunul.

Tu ai luat și pe-alții ce au șerbit cu sine.
Ministri, curtesanii, nebunii unui Domn
Trec la cel care vine în locul său pe tron.
Primesci o mostenire, de unde ea să fie,
O ici precum se află cu drept și datorie.

Stefan Gheorghe.

Eu nu primesc nebunii lui Lupu. și ți o spun.

Nebunii.

Dar ai primit ministrii și curtesanii lui?
Deci ai primit nebunii, căci trebuie a spune
Câți au șerbit pe Lupu n'aveau mințile bune.

Stefan Gheorghe.

Și eu șerbit lui Lupu.

Nebunul.

Da, este-adevărat.

Ca funia ce șerbă pe omul spândurat:
Tu dici că de la Lupu nu vei de cât puterea,
Măria ta, vei încă ceva, se-î ei: muierea?...

Stefan Gheorghe, (gîndinduse.)

Imi vine o idee, tu poți ca să fii bun
In planurile mele... te fac al meu nebun.

Intră capitan Andricu.

Frumoasa Dómnă scapă! se dice că s'a dus
Spre cetățuia Neamțul și că-î. acolo sus.

Stafan Gheorghe.

Nebune, vin cu mine, și da-mi povește mie
Prin ce se dovedesce în țeră sympathie?

Nebunul.

Acéstă țeră, Dómnă, e țera de nebuni.
Se-nu-n grijesci de țeră căci n'aũ se-ți dea cununí.
Se nu faci tu dreptate, sã lași pe toți a face
Cu legile din țeră aceia ce le place.
Ia totul de la țeră și dă la dregători
Și țera fericită te va primi cu flori.
De nu le veși da pradă, se vor uni-n preună,
Căci sã lovescă cinstea cei ne cinstiți s'adună,
Cum se adună lupii ce vara sunt risniți,
Și iarna umblă-n haită fiind ei flămânziți.
Un om cinstit în țeră ađi numai trebuiește;
De cel cinstit cinstitul el însuși se sfiește.
Din ómeni mici de inimi fă ómenii tei mari,
Din preoți fă iscode, din dregători tihari,
Și din ostași, unelte de crudă tyranie.
Românii îi gonesce și cel strein sã vie.
Adună lângu tine o ciată de levinți
Ce sinul unei mume sugind aũ rupt în dinți.
Se strige pretutindenți: noroc și biruință.
Căci lumea crede totul, când perde-a sa credință.

Stefan Gheorghe.

Nebune! aste vorbe ce spui tu nu le credi.
In ele-ascunđi săgéta ce-n mine îndrepteđi,
Dar nu ai nici o témă! adesea ori le spune!
Va! domnul nu le-aude la cei cu-nțelepciune!
Dar este timpu-a merge pe muntele sãlbatec
Sã caut căprióra cu ochii de jeratic.

SCENA II.

Sala tronului în palatul domnesc din Iași.

Stefan Gheorghe, singur.

Așa sunt domn în țără! această bătălie
 M'a rădicat pe tronul Moldovii! cine scie?
 O alta mă va pune p'al țării muntenesci?
 Si alta mai departe! decretule ceresci
 Aă se se împlinescă așa cum sunt făcute.
 Voințele acestea mîi sunt necunoscute:
 Dar începutul luptei mîi-a fost pîrtinitor.
 Poți lesne să pui mîna p'un tron, pe un popor.
 Dar cînd cu trîdătorii pui mîna pe domnie,
 A cîrmul cu dînșii ți se împune ție;
 Atuncea toți în țără, învingători și-n vinși,
 Tot trece-atunci cu țera în man'a căți-va iuși.
 O parte tot apasă și alta îți impută
 Ca o nelegiuire trîdarea ta trecută.
 Atuncea tyrănia ridică capul seü.
 Cel demn te părăsesce, și slab esci cînd cel reü.
 Te sprijină! acela corupe se domnescă,
 Jertfesce țără, lege, ca el se se-n tîrăscă;
 Pe unii îi lovesce cu pala de tyrani.
 Pe cel mișei căstigă cu posturi și cu bani,
 Toți aü folos afară d'un om ce se slăbesce;
 Un om se perde singur: e cela ce domnesce.
 Greșalele ce face lui șerbii nu le dic.
 Curtenii între țără și domn un did ridic.
 De voiü domni cu-aceia ce tronul mîi a dat mie,
 Va fi nefericită și tristă-a mea domnie:
 Prin ei aflav'a tronul în țără ajutor.
 Căci țera este astădi icóna chiar a lor;
 Dar cei ce pentru aur te șerb și te ascult,
 Te lasă cînd un altul le-ar da ceva mai mult.

De voiū domni cu ómeni cinstiți, e nebunie:
 Ei n'au aici în țeră în cei mulți sympathye.
 Căci țera e stricată de domni ce p'acest tron
 Trecură-o tristă viață de la ospet la somn.

(se aude viersuri de bucurie pe strade.)

Poporul se adună și strigă să trăiască:
 Stefan! El imi urעדă mărirea strămoșască,
 Și viața d'altă dată; vis dulce ce-a visat
 Si nu se implinesce! El crede ne-ncetat
 In ori ce domn ce vine în ori și ce schimbare,
 Că o să vie încă vre un Stefan cel mare!
 Să scape astă țeră de cruții sei călai
 D'afară și din untru ce sunt cu mult mai răi!

(Se aude afară sgomote mari.)

Voci în popor.

Trăiască Stefan Gheorghe.

Stefan Gheorghe (salutind la feréstă)

Trăiască și poporul!

(revenind.)

Vai! ađi imi strigă ura și toți imi pörtă dorul,
 Ađi mă primesc pe mine cu laude și flori,
 Si măne tot aceiași, ușori și schimbători,
 Ca vinturile; pietre v'or arunca în mine!
 Domnia e ca nunta ce are ڟile line,
 Voióse, fericite la inceput seű,
 Si daca trece timpul, tot se preface-n reű!

Intră vátăful Andricu care ڟice:

Vasile Lupu fuge! se ڟice-că a pornit
 La hatmanul Smielinski... se duce, umilit
 Să céră ajutorul?...

Stefan Gheorghe.

El îi va da ostire:

Ie cuscu; dar nu-mi pasă d'a lor inpotrivire!
 Matei și cu Racoți ne vin în ajutor,

El însuși în persoană cu totă oștea lor.
De astăzi mă voi unge ca Domn p'acastă țară.
Dar Dómna ce se face? trecut'a de hotară?

Andricu.

Trecut'a la Suceava cu cete de soldați.

St. Gheorghe.

Să plece; dar să trecă hotarul, n'o lăsați!

Ea are se-mi plătescă o veche datorie.

Voi face lui Vasile ce mi a făcut el mie.

Cel din ainte, boeri; ostași.

(se aud strigări de bucurie afară.)

Mai mulți boeri.

Hăveșescu

Moldova e scăpată de Dómnul cel mai rău.

Mulți au avut a geme de jugul greu al seú.

Boerii și poporul, mai mult cei ce în lume

Și-au fost legat ursita de tronu-I, d'al seú nume!

Stefan Gheorghe.

Nu osindiți usure pe cei care Domnesc!

El sunt ce sunt supuși pe care-I cărmuiesc.

Orî unde robul nasce, tyranul se ivesce:

El nasce unde-un popol la voie-I se robesce.

Când e reú domnul țerii, poporul este reú:

El suferind robia merită jugul seú.

Acolo unde popoli sunt demni d'a lor robie,

El luptă se-n tărăscă tyran și tyranie;

Dar unde neatárnarea și dreptul ei măresc,

Nu-nclină a lui frunte; ci pe tyranî lovesc!

Veți se cunosci un popol corupt ce jugu-I place?

Veți daca ne dreptatea o suferă și tace.

Veți daca el mai are de dreptul cunosciniță.

Veți daca interesul îi schimbă a lui credință.

Aruncă-a ta privire, trecând p'acést pămînt

Precum arunci în cale-ți vederea p'un mormînt

Căci acolo nu este, nici viață, nici tărie.
 Căci vițiul uscat'a ori ce a fost junie.
 Un popol care luptă tyranii a 'ntări,
 Nu merită al plânge, nu merită-a mai fi.
 Cât cela ce domnesce va sci să fie tare,
 Și demn să porțe scepstrul, românul va fi mare,
 Căci némul nu cuboră în mörte și în somn
 De cât când moliciunea se urcă p'al seü tron.
 Un tron aduce drepturi; dar dă și datorie;
 Ori care este Domnul dator e se susție
 Acele drepturi sante, cu armele în mână.
 Acésta fu Domnia odată la Români.
 Nu pöte fi dreptate și viață-aici în țără
 Pe cât Moldova noastră va fi căduta-n hără.
 A noastră datorie de Domn, ori care-ar fi,
 Ne chiamă a învinge, ne chiamă a muri!
 Voiü face datoria, ce tronul cere mie
 Căci numai astfel Domniü aü drept pe tron să fie!

Maï multe voci.

Trăiască Stefan Gheorghe!

Stefan Gheorghe.

Mă ascultați, boeri,
 Să nu mai facem astăzi ce am făcut noi eri!
 Voi cărmui Moldova cu ómeni mari de nume
 De inimă, și de minte, să fiü mare în lume;
 Și ca să fiü, ministri mari ómeni eü doresc,
 Ca eü ce staü d'asupra, maï mult să mă măresc!

(la oparte.)

Eü ñic aceste vorbe frumoșe de mărire;
 Dar vai! nu este-'n țără putere, fericire!
 Nu este nedreptatea unui tyran saü Domn
 Ce pun în mâna-mi arma, ca să dărãm un tron.
 Ci numai resbunarea ce imi privesce mie
 Și ca se-m' pac turbarea ce inima-mi sfășie

Eü fac së cure valuri de sânge omenesc,
 Româniî între dânşii cu mörte îi sdrobesc,
 Om muritor, tu nu scii së faci nici reü nici bine
 De cât atunci când päsul te-atinge chiar pe tine.

inträ un curier.

Curierul.

Märia ta, cazaciî cu Timuş aü intrat
 In țerä, opt miî ömeni cu el aü naintat.
 Vasile Lupu încă a sträns ostiri din țerä.
 La Potricani pe dealuri ei taberi aședarä.

Stefan Gheorghe.

Tu miñti. Vasile Lupu së miñti te-a cumpärat.
 De spuî tu adevërul, se fiî un blestemat!

Curierul.

Drept spuî.

Stefan Gheorghe.

Kemeni Ianoş ostirea o trimise,
 Spätarul Diicu plécä, o blestemate vise
 Ce am d'un timp in cóce, v'ați implinit acum!
 A nösträ fericire n'a fost de cât un fum?
 Së nu perdem täria, së adunäm ostire
 Și Dumneđu va face ce va avea de scire.

(cätre curier.)

Ce capi conjor pe Lupu?

Curierul.

Päharnicul Stefan,
 Nepotul seü ; Iordake Cantacuzin muntean...
 El arc opt miî ömeni de țerä...

Stefan Gheorghe.

Bärbätie.

Chemati pe Häveşescu.

(inträ Häveşescu.)

Stefan Gheorghe.

Iți daü comanda tie.
 Ostire voiü îndatä!

Hăveșescu.

Am doăsprece mi.

Stefan Gheorghe.

De voiü învinge astăzi, ferice ai să fi.

SCDNA III.

Pe o stradă la Iași.

Se vede popor adunat.

Un om din popor.

Ce scire de la óste, Vasile e bătut,
Său Stefan Gheorghe?

Al doilea cetățean.

Incă nu-mi este cunoscut.

Nebunul vine, (la oparte.)

Să ridem d'omenire! sciți voi ce e poporul.

El este totd'auna bun cu biruitorul.

Puțin îi pasă care, vedeți ce mitocani!

(tare.)

Copiî, vă daü o veste. Se bat la Potricani.

(lumea se adună să asculte.)

Dar Domnul Stefan Gheorghe ca taurul se bate.

Toți.

Trăiască Stefan Gheorghe!

Nebunul.

Pe malurile late

A le Jijiî vine o ciată de călari

Cazaci de ai lui Timuș ce-n calec fără scări,

Cazacul se aruncă, pe moldoveni respinge.

Mulți moldoveni cădură și focul lor se stinge;

Vitejiî se destéptă în nópte d'aü fugit,

Mai jumătate óstea lui Stefan a dosit.

Stefan și cu Kemeni cu ce le mai rămase

Prin codri cu rușine amară se retrase.

Acuma vine Timuș în Iași cu vechiul Domn
Vasile Lupu Vodă se ia el al seü tron.

Mulțimea.

• Trăiască Domnul Lupu !

Ăntaiul cetățean.

Jos Stefan trădătorul.

Altă voce.

Trăiască Lupul Vodă ! el e biruitorul.

Nebunul (la oparte.)

Tot este dar isbinda aicea pe pământ
La cei ce nu aü minte ! învingi, tu ai cuvînt.
(tare.)

Dar ascultați voi încă, copii ce-a mai urmat.
Venit'a Stefan Gheorghe, ca taurul turbat
Si aü bätut cazacii de aü perit ca ceața
Când pe mărețul munte s'arată diminéța.
Vasile Lupul Domnul pe loc fu spunđerat
Cu toți ai casei sale, era un blestemat.

O voce.

Da ! blestemat ! së piară !

Altă voce.

Stefan së ne trăiască !

Nebunul.

O Dómne-te îndură de vița omenéscă !
Alérgă ómeni și strigă.

O voce.

Vasile Lupu vine !

O altă voce.

Cazacii-alergați !

(Apare Vasile Lupu.)

Un om de la Spătărie.

Loc ca së trecă Domnul ! mojiçi, ingenuchiați !

Nebunul.

Un înțelept găsesce în astă sărbătóre

O țără ce trăiesce; eu un popor ce m^ore.
 Tot ce aici se face cu acesti robi, popol dis,
 Nu merită-a se spune mai mult de cât în ris.

ACTUL IV.

SCENA I.

O Sală în palatul Domnesc din Târgoviste

Stefan Gheorghe (intrind.)

Mai iatămă odată aici! dar ce schimbare!
 Cu inima zdrobită d'amară întristare;
 Invins în bătălie... așa ursita mea
 M'a înșelat, când mie 'ea dulce îmi dîmbea!
 N'aainte de a perde această bătălie,
 Tot îmi jura credință, tot se plecase mie;
 Dar când perdui eu lupta și cu puterea mea,
 În înfruntări amare urarea se perdea.
 Popor! în tot d'auna veți fi tu jucăria
 Acelor ce prin tine lucrez se-ți dea robia?
 Popor copil, veți crede mai mult tu pe cei rei,
 Veți crede tot d'auna ca scăpători ai tei,
 Căci știu se te atingă cu vorbe răpitore?
 O Domn! tu ești ca arbor pe care vin să sbore
 Gîngășe, dalbe paseri pe cât e înfrunzît,
 Și când a lui cunună sub vînt a vestejit,
 Indată toți îl lasă! Dar arborele p^ote
 Să se încarce încă de frunzele lui t^ote?
 Și-atunci!... voi ști mai bine ce voi avea să fac
 Cu paserile mele... acuma dar să tac!
Stefan Gheorghe; Matei Basarab; Ghinea; Vârșaru.

Matei Basarab.

Ah! Vino mai aproape!... voi a fi pierdut în urmă

La Potricani bătaia?... dar lupta nu se curmă...
Imi spune, cum fu lupta?

Stefan Gheorghe,

Cazacii numeroși,

Atâți precât sunt zile în anii ce-i frumoși
Ce fac o viață-n tregă de om, se arătară.
Când a le noastre cete în fugă îi luară
Pe dorobani. cădură d'odată peste noi
Ca lupii ce s'aruncă în turmele de oi..
Abia scăpaiu cu viața...

Matei Basarab.

Ei au de gând să vie

Aice cu resboiul? așa imi scie mie...

Stefan Gheorghe.

Au și intrat în țără.

Matei Basarab.

Dar am trimis spre ei,

Pe Diicu vel Spătarul și cu ostași d'ai mei
Ca să-l oprască calea...

Cel din ainte, un curier.

Curierul.

Vasile vodă este în țără... a învins
Pe Diicu vel Spătarul: Focșaniți la coprins,
Vin cetele cazace cum vine vijelia.

Matei Basarab.

Orî unde nu iaș parte, se perde bătălia!
Așa în noa luptă eu nu sunt de prisos.

Vărzarul paharnicu.

Să ne gândim la pace?

Matei Basarab.

Vorbesci ca un fricos!

Vărzarul pah.

N'aveți ostire strănsă, noi nu v'om birui...

Matei Basarab.

Aşa dar se ne punem cu toţii a muri,
 De frică a perde viaţa?... nu! frica nu m'abate!
 Cu şapte mii de ómeni ce am aici m'oiú bate.
 Tu nu scii se întîmpini cu suflet de bărbat
 Nenorociri ce-n viaţă ursita a lăsat?
 Când dece ómeni numai au se-mi urmeđe mie,
 Voiú merge a mă bate căci este-o datorie.
 Voiú numele-mi se aibă mai mult de cât o di
 Aici în lume viaţă, voiú merge a muri.
 A sci se mori în luptă, e încă a învinge!
 Ah! daca vre odată tăria se va stinge
 În poporul acesta, tot sufletul robit
 Va cugeta ca tine, tu care-ai putredit!
 Ce nu poţi de a ți face o săntă datorie
 De cât cu siguranța da-n vinge! mișelie!

(căt-re Stefan Gheorghe vodă.)

Anđi tu, moldovene din neamul meu român,
 Ce spune astăđi mie ast venetic bătrân?
 Aşa sunt toți streinii, n'au inimă de țeră.
 Ban! ban! nimica alta... oi se-ı arunc afară.
 La Finta mă voiú duce cu şapte mii bărbați
 Dar tari prin vitejie și-n lupte învâțați!
 Să dovedim acolo, prin o voință-adincă
 Că patria lui Negru nu este mórtă încă!

SCENA II.

În cort în tabăra de la Finta.

Dijcu Spătarul, singur.

N'am fi perdut bătaia nici de la Potricani
 Nici cele ce urmařă la Milcov, la Focșani.
 Eú am voit se perdem! nu va se-mi dea el mie
 Domnia din Moldova, nici pentru ei se fie!

Intră Mathei Basarab. și Stefan Gheorghe.

Mathei.

Spătare perđi bătaia ori unde te găsești.
In cele mai din urmă te lași se te sdrobesci
La Milcov! și se prade Focșanii cu urgie!

Diicu Spătarul.

In Prahova bătaia fu priinciosă mie.

Doi căpitanî de frunte cazacii aũ perdut.

Mathei Basarab.

Sunt jocuri tóte-acestea; bătae n'am veđut.

(Intră un curier.)

Curierul.

Pre înalțate Dómnel ostirea căzácescă
La Cocreosci se află; în casa boerescă
Remase astă nópte Timușcând a plecat
El caselor, grădiniî în urmă foc a dat.

Mathei.

Scii câți sunt ei în număr? Sunt noă unîl munteniî.

Curierul.

De doă ori pe-atâta cazaci și moldoveni.
Sunt, Dómnel moldoveniî opt miî am auđit.

Mathei.

Ne-om bate fie care ca doî.

(S'aude sunetul unei trumbițe.)

Un ostaș.

Sol a venit.

Mathei.

Il voiũ.

(Intră Solul.)

Solul.

Vasile Domnul prin viersul meũ îți đice
De vei cu-a ta ostire se te ridici d'aice,
Indată se daî arme, merinde, pe Stefan,

Și cheltuiala t^otă resboiului d'un an.
 El ție lasă viața precum și-a ta Domnie?"
 Iar dacă a ta frunte se-nalță cu mândrie,
 El va veni la tine să smulgă barba ta.
 Iar al seü fiü mai mare pe tronulü va urca.

Mathei Basarab.

Veï spune lui Vasile se vie cu putere
 Se ia aceste bunuri ce de la mine cere.
 Desprețuiesc cazacii și tare rid de el.
 Mai spune tu din partei că el este mișel,
 Căci vine cu streinul se bată România.

Solul.

Rëu faci de nu faci pace : perđi țera și Domnia.
 (Solul ese.)

Mathei Basarab.

Căți ómeni ai, Stefane?

Stefan Gheorghe.

Trei sute moldoveni,

Aleși.

Mathei.

Poloni?

Dlicu Spătarul.

O mie-călări, mai mulți Seimeni.

Și dorobanți de țeră, secuï, și ungurime.
 Dar cetele din urmă la număr sunt puține.

Mathei.

Dați semnul de bătaie! un cal acum doresc
 Se trec ostirea-n față, căci voiü că se-l vorbesc.
 Eü voiü lua comanda. Iar ție cer ertare,
 Ó patrie Română, de sângele teü care
 Aici o se se verse, Romăniü cu Romăni
 Se luptă, vai! puterea din ei făcu păgăni!

SCENA III.

In cort din tabăra lui Timuș.

Vasile Lupu. Timuș.

Solul.

Mathei nu va de pace-nici să audă el.
Și îți trimite vorba amară de: mișel!

Timuș.

Indată să începă bătaia!

Vasile Lupu.

Nu! ci măne.

Ți-e óstea obosită de cale, să amăne
Lovirea!

Solul.

Nu se póte. muntenií sunt in rând,
Vin, semnul de bătaie au dat, plecați curind.

Vasile Lupu.

Timuș-ce faci? Ce este acéstă nepăsare,
Ostirea căzácescă sub tine rind nu are,
Tu nu-ascuți pe nimeni și capií nu te-ascult.
Lipsește rinduiala, acésta este mult.
V'om perde bătălia.

Timuș.

Ostirea cazácescă

Chiar obosită, bate ostirea muntenésná
Și orí ce altă óste.

Vasile Lupu.

N'ai plan de a lupta,
Nu scii nimic de locul ce trebni a lua.
Mathei păstrédă locul cel bun; orí ce lovire
Nu póte rău se-I facă.

Timuș.

Mathei n'are ostire,
Sunt ómení de hărtie, eú suflu și ei per,

Tu ai să vezi ca ceața urcându-se la cer
Grămezi nenumărate de suflete, răbdare!
Tot este pus la cale, nu este nepăsare.

Un colonel cazac.

Vrăjmașul se arată!

Timuș.

Se dea semn de resboi.

(Se scoliă beat dupe pat și cântă.)

Aidem la bătălie! Vă bat pe toți pe voi.

Vasile Lupu.

Oh! ce ne fericire!

(către paharnicul Ștefănică care intră)

Sepote, noi nainte!

Să-n vingem său Moldova se schimbe în morminte!

(Se aud trâmbițe.)

SCENA IV.

In cort la tabără din Finta.

Ștefan Gheorghe.

Se bat măreț muntenii când Domnul lor e tare

Și scie cum se-i ducă la foc, pericol mare!

Pe Roșii îi goniră germanii pân la cort.

Mathei nu perde mintea-și ochii lui se port

Pe aripa din drépta, acolo el se duce

Infrânge călărimea moldovii și streluce

Antăia biruință. Când Timuș a lovit

In centru, și in stânga, Mathei a revenit;

Acolo-cu turbare, se hotărăse sôrtea.

Acolo și cazacii, cădind, resuflă môrtea!

In stânga călărimea Polonă a-n cărcat

Cu sabia in mână; pămîntu-a tremurat.

O plôie cu furtună se varsă de o dată

In fața ostii care se vede fărămată.

Copacii se restörnă și fac un sunet greu

Gem ape, ploie, vîntul; e a lui Dumneđu
Urgie; Moldovenii daŭ dosul, îi urmédă
Cazacii, Mathei vodă ostirea-m bărbătedă.

(Intră Diicu Spătarul și alții.)

Diicu.

Mathei nu merge bine, picioru-i e rănit.
Peicul lângă dinsul în dată ce-aŭ simțit,
A alergat se-l ție pe cal; dar Domnul mare
L'a înbrăncit, în luptă el vré s'e stea călare,
Și óstea-m bărbătedă ca când n'ar fi nimic,
Ascunde a lui rană; Mathei este-un voinic.
(Intră Mathei Basarab adus pe mână de ostași; îl pna pe un pat.)

Mathei.

Un medic! n'aveți teamă! o rană ce pistesco;
Bataia-i căstigată; e tot ce trebuiesce.
Îți mulțumesc, o Dómne, că-n lume am venit
Pe când Românul scie a fi ne biruît,
Și póte s'e căstige cu armele în mână
El singur dreptul țerii și cinstea sa Română.
Cădutaŭ mulți din óstea Moldovei lucru-amar!

Diicu Spătarul.

Peri stolnicul Bucium, Hristodor căminar,
Din capii căzácimeii a fost multă perire.

Mathei Basarab.

Lui Dumneđu s'e facem cu toții mulțumire,
Căci de la el isbindă s'a coborît pe noi.
Stefan îți daŭ ostire și plécă către voi,
Ia tronul, ia Domnia! tu Diicule Spătare,
Veii fugări vrăjmași; nu voiŭ fapte barbare.

SCENA V.

Sub un cort, în tabără (e noapte.)

Stefan Gheorghe.

O mare vijelie cu plóie, a trecut

Și-n tabăra streină d'odată a cădut,
 Pe când la noi, nimica! acéstă plóie tare,
 A hotărit isbinda în astă luptă mare.
 Mathei mî a dat ostirea, ca sê-l gonesc cumplit,
 Eu iam sdrobit la Sirka... Vasile a fugit
 Și, în Suceava mîndră în care se ascunde,
 A lui frumósă Dómnă, eú caut a pătrunde.
 Tot alergînd cu gîndul sê puî mîna pe ea,
 Simț că acum, trăiesce în cugetarea mea,
 Arđînd de frumusețe, de nobilă mândrie,
 Frumósă ca lumina ce trece-n vijelie!

(El începe sê aromeđe, culcat pe o bancă.)

Ce vii! frumósă umbră? dar vinl eú te iubesc!
 Ai părăsit tu óre locașul pămîntesc
 Și sufletu-ți se-'n turnă acuma către mine,
 Saú o visare dulce îmi pórtă către tine,
 A mea inchipuire? Va! dacă ai depus
 Aceste lanțuri crude ce-'n lume-te-aú supus
 Și ai sburat ferice în negrele deșerte
 De aer, spune mie se-m pac aceste certe
 Și lupte săngeróse, căci pentru tine eú
 În a Suceavei pórtă înfig paloșul meú.

Umbra Dómnai.

Nu; om plin de cruđime! eú încă sunt în viață,
 Sub forma de femeie ce ochii tei resfață.
 Nu am perdut nimica din nuril pămîntesci,
 (desface vîlul ei și lasă sê i se vadă fața și părul ce-l cade pe umeri
 furînd.)

Ai đis că sunt frumósă... nu vei sê mă privesci?...
 Vin! a iubirii cupă e plină, e spumată.
 De fermecul ei dulce, tu bea și te-îmbată!
 Căci vîntul o sê sufle și florile cercsci
 Sê v'or páli îndată! vin, vin, de mă iubesc!
 Înpins d'a ta dorință ca sê pătrunđi la mino,
 *

Tu ai a trece încă, prin sânge, lacrimi, chine...
Eü viü de bună voie, ți-a duc ce ai cerut...

Stefan Gheorghe, (vorbind în somn.)

Vin, tu frumösä radă ce sórele-a perdut!
De când eü sunt în lume, tu mă-amăgesci pe mine!
Vin, și revarsa-n cale-mi și viață și lumine?

Umbra Dómei.

Nu sunt în chipuire ce visele produc;
Sunt Dómnă, sunt femeie, și ție îți aduc
Comori de frumusețe, plăcere nesfârșită.

(șade lângă dinsul.)

Pe când ne fericirea adórmce obosită
Și timpul ia în sborul pe slabul muritor,
Ce ne-n grijind acumul, privesce-n viitor,
O di e viața nóstră! și roa dupe flóre
Nu este mai plăpândă sub rațele de sóre:
Prefumul ce se-nalță din cupa unui crin,
E viața nóstră-n lume .. së nu uiți că murim!
Dar inima-mi e plină d'amor și de plăcere.
Veđi-nóptea este-adîncă și plină de mystere.
De astăzi până mânc scim noi ce s'o-ntâmpla
Pe sinul meu grăbesce de plécă fruntea ta.
Mă lasă a depune nectarul guriî mele
Pe fruntea ta bătută de a le vieții rele,
Așa precum plăpândul și delicatul crin
Pe vîntul dulce-al serii aruncă-al seü suspin.
Adormi, durere-a lumii! voi óre fugătóre
Veniți și beți cu mine plăcerile ușóre!

(ii întinde mánile.)

Dar e târđiü. ascultă! tu nu ai audit
Cántările de paseri ce dióa a vestit?
E dióa ce sosesc și care îți aduce
Un tron, un nume mare și rásbunarea dulcel...

Stefan Gheorghe.

Nu este încă ziua ce ochii tei resfătă.
E dimbetul juneții ce luce p'ata față.

Umbra Dómniei.

Nu veđi tu diminéța cu pěrul aurin,
Cu rumenele buđe!

Stefan Gheorghe.

E buda-ți de rubin

Ce pare printre valul cosiței negră, lină
Ușure aurită ca norul de lumină,
Când luna se ascunde sub piscul furtunos.

Umbra Dómnii.

N'auđi privigătórea cu viersu-ı amoros
Ce cãntă-a sa iubire în valea înroată?

Stefan Gheorghe.

E viersul teú cel dulce ce-auđul meu îmbată.
De ce fugi de lumină? pe drumul lor ceresc,
Nu pot se se 'ntélnescă doı sorı? se pismuesc?

Umbra Dómnii.

E alba diminéța cu cenele în roă
Că nóptea se redică ea ne vestesce noă.
Amoru-ı fiú al umbrei și-al dulcelui mister
Când ziua se arată, el fuge către cer.
E ziua care vine; bea dar cu bucurie
Din buđa mea ce arde, cerésca-ı ambrosie.
Ce întėrđii? de spinii de ruje te sfiesci?
Întepă ruja; însă te lasă se-o repesci.
Amorul nu ascultă, gonesce cuvintarea.
Rușinea se înhére, el a chemat uitarea.
Nectarul p'a mea buđa se varsă, vin, îl bea!
E viața, mori; dar sórbe, suflarea dulce-a mea
Suflare-n bălsămită ce dă plăcere, viață,
Ca frageda recóre ce varsă-o diminéța,
Din cóma-ı poleită, din sînul ei de flori,

Din mana-sa de ambru gônind ai nopții nori.
 Vin! fața mea sub ochi-ți fericite se luminează,
 Așa precum la sôre în-vie o grădină.
 Vin, varsă a lor rață, desvoltă rēpitor
 Aceste flori născute când suflă-un dulce-amor.
 Culege tot ce-î roă, parfum, amor, plăcere
 Precum un roiū culege din flori o dulce miere!
 Tu ai dorit aceste comori ceresci de nuri.
 Imbătate de ele! sunt flôre de păduri
 Perdută. frumusețea-mi ce face-a ta uimire.
 Nu-și a deschis ea vëlul de cât la o privire.
 Recôrea astor buđe, curatul lor rubin,
 Suflarea mbălsămită, ce lasă al meu sin,
 Și flacăra cea vie ce sinul meu aprinde
 Vestesc că-amorul dulce acum ântai mă prinde.
 Culege flôrea diley n'ainte d'a pâli.
 Femeia este flôre, și flôrea e d'o di.
 (umbra dispare.)

Stefan Gheorghe, (stergându-se la ochi.)
 Ea s'a topit ca visul! pre viul Dumneđeū ..
 (Strigă.)

SCENA VI.

Stefan Gheorghe ; Vătaful Andricu.

Stefan Gheorghe.

Nu ai văđut pe nimeni, eșind din cortul meu?

Vătaful Andricu.

Pe nimeni!

Stefan Gheorghe.

Nălucire a gândurilor mele!...

Departe este đioa?

Vătaful Andricu.

Albitău multe stele

Și răsăritul luce în podobit de dor!

Stefan Gheorghe.

E timpul să se scôle vitejii luptători!

Cei din ainte, căpitanii de ôste.

Un căpitan.

Aduc o veste bună. Vasile Domnul țerii
La Hanul, astă nópte fu pradă a vândării:
A fost la cel din urmă să ceară ajutor;
Dar hanul îl închise...

Stefan Gheorghe.

Trufașul domnitor!

Scăparăm dar de unul! dar Timuș e-n cetate!...
Cu ori ce preț chiar astăzi noi cată a străbate
In aste ȕiduri negre! Semnalul dar să dați
De luptă! și năvala frumos să-o îmbinați!
N'am teamă că ostașii să n'albă cutețare:
Mi e teamă de prea multă, prea iute-n ferbintare...
Să se aducă calu'mi!

(Căpitanii se retrag.)

Stefan Gheorghe, Andricu.

Stefan Gheorghe.

Așa se va-n plini

Acéstă răsbunare; așa dar eū voiū fi
Domn in acéstă țără! Vasile-i in robie
Și Dómna lu'...

Andricul.

D'acuma a să se plece ție...

Stefan Gheorghe.

Trăsnesce tunul?... lupta începe... calul meu?
Dă-mi armele îndată?... tu nu scii ce simț eū?...
(Se arneață.)

Ce foc pătrunde sinu-mi; tu n'ai o răsbunare
Că să astepti din luptă, și-un tron, și-un nume mare,
O lume de dorințe ce vin și îți ȕimbesc
Și când vei a le prinde, se sting, se risipesc!

Vezi tu, această Dómnă, eü voiü se fie-a mea!
 Căci rana ce odată eü am primit e rea,
 Deschisă; mă supune, și timpul ce se duce
 Mai mult o venineadă, mai multă hrană-aduce.

Cei din ainte, Căpitanul.

Căpitanul.

Așa cum picătura prin pietre a trecut,
 O veste din cetate la noi a răsbătut:
 Timuș e mort: o bombă din a le nóstre arme
 Cădută lângă dinsul și a cătat se sfarme
 O ladă; astă ladă spărgându-se cumplit,
 O țandără lovindu-l, cazacul a murit,

Stefan Gheorghe.

Asaltul se începă!... îmi dați un steag in mână!
 (bubuitul tunului și strigări se aud)

O parte dela țiduri acolo se derimă?

SCENA VII.

O cameră în sala domnăscă în Suceava.

Dómnă, singură, (sculinduse.)

Să varsă dorii de dioă, o luptă va mai fi
 Și lupta cea din urmă! dar tu, frumoasă di,
 Ce îmi aduci tu mie? aduci tu fericire
 Sau lacrimi și robie, și doliu și peire?
 Aș vrea misteru-acesta din buđa-ți de rubin
 Să spintece ferice etherul de senin,
 Se vie pân la mine, și mie se-mi dea scire
 Ce-a hotărit ursita prin taineccele-i fire!
 Amară resbunare acüm se va-n plini!
 Ursita ce m'astéptă mult eü doresc a sci.
 In timpu-acestor lupte, și lungă suferire,
 Ca o plăcută bóre, o fragedă simțire
 Se légană și varsă nectarul cel ceresc.

Ce tinerețea-mbată: mi-e frică că-l inbesc!...
 De va cădea cetatea, ce sórtă îl astéptă?
 El va muri sub ura ce ne-cetat destéptă
 In sufletul lui Stefan o certă din trecut...
 Să póte să se ducă?...

Intră **Toma Vornicu**

Bătaia a-n ceput.
 Nu scim ce o să fie... dar știu că e mai bine,
 Să scapi curind d'aicea (la oparte.) amorul arde-n mine!
 Cât este de frumósă! ce suflet delicat!
 E timpul a ío spune; nu este un păcat.
 Scim noi ce o să fie de astăzi până-n séră?
 De voiú muri, se-o scie.

Dómna.

Domnia fuse céră.
 Ce se topi la focul de patimi ómenesci!
 Dar pentru ce esci palid și-adinc pari, că gindesci?

Toma Vornicul.

Mē-n tr-bi de ce sunt palid? și ginditor? voiú spune
 Dar să nu riđi o Dómná, d'acéstă slábiciune.
 Iubesc pe o femeie.

Dómna.

Iubesci? și nu mi ai spus?
 O teneră fecióră munteană te-a supus?
 Dar e frumósă?

Toma.

Ai dice vedind frumósă-i față
 Că diorele au încă o soră-aici in viață.
 Nimic nu e mai dulce ca chipul ei ceresc!
 Corónă si mărire și nume se pălesc
 Când ochii-n a lor rađa, cerescă strălucire.
 Lumin cum luce-n aer a stelelor đimbire!

Dómna.

Și o iubesci?

Toma.

Me-n bată d'amor și de plăceri
Precum imbată cerul repitele vederi.
Ea face viața-mi dulce, precum lumina vie
Ce polesce fruntea de nor de vijelie.

Dómna.

Dar ești perdut! Ea scie că astfel o iubesci?

Toma.

Nu scie.

Dómna.

Cine este.

Toma.

O las că se-o ghicesci.

Dómna.

Ghicesc. nu-ți dau dreptate, e o copilărie.
Va trece. nici odată nu mi ar fi venit mie
In gînd se-mi dai cuvîntul d'acesta să te cert.
Vești, nu îți dic nimica, ba încă ești te ert.
Ca de acum n'ainte să tacl, să ai putere
A-n vinge o simțire nebună, Dómna-ți cere.

Toma.

Ma! bine cere-mi viața, ferice o voiă da.
Eu sunt stăpân pe viață nu, pe iubirea mea.
Pe fruntea mea-n tristată revarsă o privire
Ca o cerescă rață, să mor de fericire!

Dómna.

De ce acea simțire în sîn n'o invelesci?
Cădută din mărire pe ceia ce iubesci
Ve! să o vești? ve! lacrimi în ochii se-lucescă
Ve! umbrele trădării pe frunte-ți să plutescă?

Intră Stefănuța.

Stefănuța.

Timuș, lovit d'o bombă, în cortul a murit.

Dómna.

Acum nu mai rămâne nimica de dorit?

Toma Vornicul.

Să părăsim cetatea!

Stefănuță.

Dar e înconjurată

De ostile streine...

Dómna.

Ursita-i ne-mpăcată!

Lovescă dar asupra-mi! voiú astepta aci.

Și de va fi scris mórtea, ei bine! voiú muri!

Toma (căt-re Dómna.)

Oh! v'om muri-n preună!

Intră Astrologul.

Astrologul.

Asaltul daú d'afară.

Orașul cere pacea; munteni dărămară

Mai multe părți din diduri și intră ne-n cetat

Ca apa ce pătrunde în vasul fărămat

Pe mări vijelióse...

Dómna.

Ce mai putem dar face?

Capitulând, să cerem ca să ne lase pace?

Astrologul.

E prea târdiú acuma... îndată ei v'or fi

Aici.

Dómna.

Atunceá, vie! mai bine voiú muri!

Cel din ainte, ostași, mai pe urmă Stefan Gheorghe.

(se aud strigări afară.)

Un ostaș.

Aici, băeți, pe dinșil!

Un alt ostaş.

Ah! iată o femeie...

O iaă, căci e gingașă!...

Alt ostaş.

Veți n'are ea vr'o cheie?

S'o dați aici!

Cel d'al doilea ostaş.

Puicuță, ia vin pe peptul meu?

Nu știu de când te caut aici în țără cu!...

Muream de dor de tine!...

(ostașii rid.)

Cel din tăiu ostaş.

De unde știu tu ore?

Al doilea ostaş.

De unde dar din Doină (cântă).

Inima ei e o vulvóre,

Sufletul ei este-o bóre.

Ochii ei sunt foc de sóre,

Fața este o lumină.

Sinul ei e o grădină,

De crini și de ruje plină.

Păru-i umbra plutitoare.

Trupul arbor în ninsóre.

(Ostașii se luptă care se o ia.)

Toma Vornicul (scoțind sabia.)

Te trage de acolo! sau viața îți am luat!

Al doilea ostaş.

Scurtați din capu-i virful căci e cam țuguiaț!

(ostașii tabără pe dinsul.)

vine.

Stefan Gheorghe.

Ce faceți voi acolo? ostași sînteți cu nume!

Păgânii sînteți cu fapta! în lături, vi se spune!...

(ostașii se retrag și ea.)

Stefan Gheorghe (căt-re Dómna.)

Vin, Dómna, nu ai témă, apropiete, vin!
Tu tremuri ca scântea ce iarna-n ger dărim.

Dómna.

Tyrane! de-mi tu pace! și dute de aici!
Eram în astă lume voiasă și ferică.
Tu ai schimbat în lacrimi, în chine, în dureri
Sub pasurile mele poteca de plăceri.
Tu ai trădat pe Domnul ce se-n creduse-n tine.
Tu te-ai vîndut, tyrane, dorințelor streine,
P'un tron, cu hotărîre din tare, se-l slăbesci,
Se-l faci ca al tei suflet, ca el se-l umilosci!
Tu ne-ai răpit domnia ce ca un dulce sóre
Vârsa p'acéstă țera o viață-n floritoare.
Vasile dase țerit lumină și sciinți;
Prin scoli el ridicase chrestinele credinți,
nobilase dorul de țera, de jertfire.
A fi din a sa țera era o fericire.
Ce ai adus în locu-i? tu tôte le-ai stricat
Și la streini venetici tu pradă țer' a-i dat.
Acuma pune biruri și vinde tot ce are
De la strébuni acéstă Moldovă în păstrare:
Moșii și vase sante se saturi pe ai tel,
Ne săturați, mari turme de furi și de călăi.
Și di, făr de rușine că Domnul ce se duse
În datorii, prin pradă, el țera abătuse,
Tyran tu îl numesce, și vindător-mai di.
Căci nimeai nu respunde, tu singur poți vorbi.
Îa arma calomni! adesea isbutesce.
Ea este ca tăciune: nu arde; dar mănjesce.

Stefan Gheorghe.

Impacă-acea mânia în care tu te duci.
Ea n'are drept se verse în ochii cei mai dulci
Văpaia sa de ură!

Dómnă.

Tu ești un demon care

Nici lege, nici rușine nici conștiință n'are.

Și nerecunoștința ce este legea ta,

În dorul teǎ de bine, tu cauți a scuța.

Stefan Gheorghe.

Nu mă cunoști tu încă!

Dómnă.

Ești demon în ființă.

N'ai inimă, puterea e tótă-a ta credință.

Stefan Gheorghe.

Nu mă cunosc, veđ bine, puterea o iubesc

Nu pentru că-ți puterea; dar pentru că găsesc

În trînsa visul dulce ce-îmbată a mea viață,

Ast vis de fericire, plăcere și dulceață.

O dulce frumusețe, demon sau Dumneđeú,

Sub chipul de femeie uimesce óchiul meú.

Am resturnat domnia Moldovii prin trădare,

Am înecat în sânge acéstă țeră mare,

Am ridicat pe sinuși prăđi, sabie și foc

Ași fi făcut cenușă și om și acest loc.

Și tóte-aceste rele eú le-am făcut în lume,

Nu pentru tronul țerii, nu ca se mă fac un nume;

Căci tronul este grija, mărirea este-un vis

Ce pe ai lumii aburi deșertăciune-a scris;

Un foc ardea în sinu-mi, o flacara-turbată

Simțire ne-n țelésă ce fermecă, îmbată:

Amorul teú cel dulce, vai! tot ce-am făcut eú.

Făcut'am pentru tine și pentru-amorul teú.

Dómnă.

Tu minți tu ești un demon ispititor, rușine!

Eú te urêsc! veđ mórtea, veđ tartarul în tine.

Stefan Gheorghe.

Eú te iubesc, și-n sinuși privesc un dulce raiú.

In ochii tei un sóre din dílele de máiú
 In buđa ta suflarea de dulce ambrosie
 Ce varsă-n sínul serii o rujă de câmpie.
 Se beaú acea suflare și apoi pociú se mor.

Dómna.

Se-mí bei a mea suflare, tu demon trădător!
 Mai bine se-o bea mórtea! Iar tu se ai în lume
 O viață lungă! omul vírtos la ai teú nume.
 Tăcerea sě păstrede! se vedí în jurul teú,
 Tot ce-ai făcut tu bine, privit de toți ca răú.

Stefan Gheorghe.

Cuvintele ce-n fruntă venite de la tine
 Sunt înțepări de rujă, căci ruja are spine.
 Eú te iubesc.

Dómna.

Pămíntul, și cerul rábdător
 Aú ca sě vadă încă pe tron ast trădător?
 Dar cerul ce trădarea lovesce-n fie-care,
 Rebdav'a o domnie născută din trădare?

Stefan Gheorghe.

Imí trebuia puterea, și tronul, și ostirea
 Ca sě ajung la tine; la tine fericirea
 Mě invita. cer, aer, și viață, Dumneđeú.
 Tot ce-mí plăcea în lume vedeam în sínul teú,
 Ca paseri infocate ce-n aere se scaldă,
 Ca vínturi ce se-mbată în primăvara caldă,
 Ca stele ce scântee în sere de plăceri
 In dulcele deșerte ce se întind sub ceri,
 Pe rujele și crinií ce sínul îți în-cunună
 Se îmbăta ferice iubirea mea nebună.
 Nu mí face dar muștrare de cele ce-am făcut;
 Ca sě ajung la tine prin sânge am trecut.
 Căci te iubesc, o Dómna! poți sě tînjesci amorul
 Ce tu însufli? Cine îți a spns vr'o dată dorul

Ce sufer pentru tine? oh: daca tu ai sci
 Ce flacăra mă arde, tu chiar te-ai imblinzi,
 Și ca un cer d'aramă ce varsă pe o floare
 Palită ploiea dulce și bine făcătoare,
 Și astfel îi dă viață, tu poți ai lăsa
 Pe focul ce mă arde, o lacrimă-a pica!

Domna.

• O prefăcătorie! satana este-n tine;

Stefan Gheorghe.

Amorul, nu satana; domină-acum în mine.
 Se erți ori ce greșală, și inima ți dau eu
 Cu mâna și cu tronul, îți jur pe Dumnezeu!

Domna.

Nu voi se mi dai tu mâna! femeia lui Vasile
 Nu va nea-n rüşine amarele ei zile.
 Ea va muri mai bine de cât a ți se da,
 Pe sociul ei în viață, ea nu poate uita.

Stefan Gheorghe.

O slabă picătură cădind cu ne-n cetare
 Pe marmur, îl scobesce; a mea iubire mare
 În inima ta crudă va sci așa face-un loc.
 Nu scii ce este încă o inimă de foc!
 E soroarele el care ori ce înbrățișadă
 În dată înfloresce, sau îl în-flăcăreadă.
 Și ghița o topesce, și-'n flăcărat o bea.
 Nu vei scăpa de mine frumoasă Domnă-a mea.
 Așa te hotărăsce și uită ori ce rele,
 Căci tu le esci datore chiar frumuseții te!
 Un milion de viețe de omeni sunt puțin
 Pe lângă-acele buțe ce-n cadra un rubin
 În care ochiul vede prin dulcea sa lucire
 Săruturi graciōse născând într'o ținbire.
 Corōna nu i nimica pe lângă pēru-umbros
 Ce riură în valuri când sinul teū frunios

Insemnă a le vieții adevărul plăcute.

Oh! cerul și pământul ar vré se le sărute!

Dómnă.

Cu astfel de cuvinte nu mă vei amăgi.

Stefan Gheorghe.

Tu ai a mea iubire; tu Dómnă imi vei fi.

Te hotărăscesc-n dată?

Dómnă.

Nu-am credința-n tine!

Stefan Gheorghe.

(Heveșescu care intră.)

Ostașii tei te chiamă, tot s'a curmat cu bine.

Am prins cu arma-n mână nepoții amindoi.

Al Domnului Vasile.

Stefan Gheorghe.

-La Buciulesci la noi.

Se-1 duci! Să duci pe Toma Cantacozin, cu nume.

Și pe frumoasa Dómnă! ea este-a mea lume!

Heveșescu.

Mulțimea se adună se-ți strigă să trăiesci!

Stefan Gheorghe.

Ea strigă tot d'auna, așa dupe cum ești,

Când Domnul să trăiescă, când Domnul se nu fie!

Nu înțelegi tu óre că este nebunie?

Nu pune preț p'acéstal poporul ce urédă,

Nu este, nu, poporul, ci-un om ce l inbiadă.

El nu scie nimica de intrigi, de boeri:

Tot ce el scie încă, sunt a le lui dureri.

El crede șarlatanii, ce-1 spun d'a lui durere.

Așa sunt cei ce sufer. Iaú ferea chiar în miere.

Să nu faci uneltirea ce alți Domni au făcut.

Cu cete poporane: cu toți ei au cădút.

*Voci afară.

Trăiască Stefan Gheorghe! trăiască Domnitorul

Alte voci.

Jos Lupu! jos tyranul! jos, jos pe frădătorul
Stefan Gheorghe.

Comedie-omenescă! nimic nu s'a schimbat
De când trăiesce lumea! om! ai întârziat!

SCENA VIII.

In curtea închisorii.

Heveșescu, singur.

E noapte, luna dörme pe vëlul ei de nor.
Ca gândul de plăcere pe fruntea cea în dor.
Va fi turbată noptea, tot cerul se-n velesce
De nori, nimic nu mișcă, nimica nu șoptesce,
In noapte; iar tăcerea vestesce un timp reu.
Nu dörme încă Döмна închisă-n turnul seü.
Veđ încă o lumină, ea suferă și pare
Tot mîndră în durerea și cruda-i întristare!
Nu va se se supuie dorinții lui Stefan;
Când el o curtenesce, ea-l dice că-l tyran.
Cu vorbe-n fruntătöre, îl blestemă, îl cértă.
Și el ce o iübesce ca viața tot îi iartă.
Sărmanul Domn, nu scie se fie fericit,
Nu scie se cutede; el nu a mai iubit.
Eü am încredințare că Döмна cea frumösă
In sine de el ride, de și e măniosă.

(vine Stefan Gheorghe)

Dar iată Domnul Stefan, ce am eü lui de dis?

Stefan Gheorghe.

Ascultă, Heveșescu, de trei ori eü ți am scris
Ca se omori feciorii lui Hatmanul Gavriile,
Acesti nepoți de söră ai Domnului Vasile.
Precum și p'acest Toma Cantacozin numit,
Ce este închis aicea; d'aceia am venit.

Voiu se-i omor acuma, tu pe Seimeni îi chiamă,
 Și pe călăi să vie, și nu ai nici o témă!

Heveșescu.

Pe Dómna încă, Dómne ?

Stefan Gheorghe.

Dar nu prin mórtea sa
 Eú aș afla mijlocul de a mă resbuna.

Heveșescu.

Esci ager, nalte Dómne, sub arme-n bătălie ;
 In luptă cu femeia esci fără bărbăție.
 Și cutedarea-i totul cu-aceste dulci ființi.
 Nu astepta ca para se îți vie ea la dinți.
 Ea n'are ca să vie; de afli-n potrivire,
 Nu te sfi! o rujă o flóre de iubire,
 Nu poți să-o smulgă, de dinsa se nu fi piscat reu.
 Mânia la femeie e ghimpe dulce-al seú
 Ce întirită-amorul; a ei înpotrivire
 E fermecul ce-atîta mai mult a ta iubire.
 Că-o face mai dorită și-i dă un interes.
 Un fermec de plăcere, prin altele ales.
 Pe cât de a învinge vrăjmașul, mai greú pare,
 Cu-atâta biruința mai dulce fermec are.
 N'ainte! îndrăsnesce, lucrédă ne-n cetat !
 Nici un minut de pace, și vei fi resbunat !

Stefan Gheorghe.

Mă duc în turn la Dómna, tu veđi de priveghédă
 Seimeni și călăii.

(el intră în turn.)

Heveșescu.

Dar cerul inorédă ;
 E timp de desmardare, o nópte de amor.
 Mergi, mergi de îți resbuă, trufașe Domnitor !
 Tu ai beut paharul cel cu amărăciune,
 Ferice cel ce póte în viață se-și resbune !

Dorința resbunării împacă-al nostru chin
 Și face să-amute, să tacă-al său suspin.
 Dar mai adesea ôre, în loc de resbunare,
 Cel slab nu întelnesce de cât iar înfruntare!
 Seimeni! Veniți aice sub arme! tu călău
 Tu peșitor al morții, ascute ferul teŭ!

ACTUL V.

SCENA I.

Dómnă.

De multe zile-aice sub cheie viețuiesc.
 Cu fiŭ meu și nepoții lui Lupu; ei pălesc,
 Ca florile în brumă. Dar Toma, el imi face
 De multe ori durerea în sufletu-mi de tace.
 Asupra-mi Stefan Gheorghe se pare supărat.
 Prin ómenii de gardă ce-aicea el mi-ădat
 Mă turbură în nópte, aci el vin a mi spune
 Că vor se mă-n venine, aci să mă sugrume.
 Aci să mă înce prin vinturóse nopți
 În lacul ce revarsă dulci și duióse șopti
 Acolo sub fereste! Aicea locuiesce
 A lui bătrână mumă. Vai! ea nu mă iubesc!
 Neam plin de reutate! Stefan este turbat;
 S'adapă prin gândirea unui amar păcat!
 Viniv'a el acuma? o Dómnă, ce voiŭ dice!
 Sunt în a lui putere! o Dómnă neferice!
 Nu am nici mânghierea ca viața-mi să mi ridic.
 Nu am venin, n'am arme, nu pociŭ să fac nimic.

Intră Toma Cantacuzin!

Dómnă.

Cum te-au lăsat călăii, cum ai venit aice?

Toma Vornicul.

O veste mult ferice

Ți aduc, tot este gata, ve!, Dómnă, să fugim ?
In aste locuri triste să nu mai suferim ?

Dómnă.

Mi-aduci o bună scire! eú voi' pleca cu tine.
De a scăpa d'aice, e visul meu de bine ;
Dar fiú meu ?

Toma Vornicul.

Inpreună cu noi el va veni.

Când nóptea jumătate in cursul ei va fi,
Noi v'om lăsa o córdă d'acolo prin feréste.
D'aici e scurtă calea, și gardă numai este,
Căci lacul udă casa... o luntre astéptînd,
Ne va primi acolo, și lacul străbătînd,
In nópte, v'om purcede in țera unгурéscă...

Dómnă.

Eú tremur la ideie se nu ne dovedéscă
Și perđ ori ce putere !

Intră Stefănuță.

De ce nu-s stăpân eú
Pe voia mea ?

Dómnă.

Ce-ai face atunci, copilul meu ?

Stefănuță.

Ce-ai face ? Ce ar face o pasere robită,
Când ar afla scăpare ..

Toma Vornicul.

Ideia ta iubită,

Chiar in acéstă nópte se va îndeplini,
Acolo sub feréstă o luntre va sosi
V'om coborî pe scară de funii...

Stefănuță (rișind de bucurie.)

Ce plăcere!

Sciū sē mē urc pe cōrde.

Dōmna.

E lesne; dar tăcere!

Toma Cantacuzin.

Mē duc sē puī la cale, voi însă asteptați

Tot ce aveți aicea, aicea sē lăsați!

(Toma ese.)

Dōmna.

Copile, ia ascultă, ce se aude ore

Pe lac? nu veți lumină...

Stefănuță.

Se vede o vulvōre

P'un vas cu ómenī d'arme, seimenī, ei vin aci.

(O voce din afară.)

Eși la feréstă, Dōmnă, sē sci.n de vei trăi!...

Dōmna (la feréstă.)

Mē chiamă sē mē vađă! de doă ori pe nópte

Acéstă se întimplă...

Vocea d'afară.

Cu cine ai tu șópte?

Acolo?...

Dōmna (arată pe fiul său la feréstă și luminarea.)

Vocea.

Astă nópte e cerul plin de nori...

O sē te-arunc în apă!... sē te-n necăm... sē mori!...

Sau daca nu vei mórte, ne chiamă și ne spune

În ce loc ai averea?

Altă voce afară.

Mai bine-o v'om răpune...

S'o înecăm!...

Dōmna.

O Dōmne! dar ce-am făcut rău cū

De m'ai lăsat în mâna tyranului cel rău ?

(Ea cade în genuchii.)

„Ai îndurare Dómnă de mine și mă scapă!...

Fă, cel puțin, acumă să mă arunce-n apă ?

Să se precurme munca ce aicea în cerc eă !

Stefănuță.

O maică! ai răbdare! e mare Dumneđeă !

Dómnă.

Ași vrea să vie-o nópte de mórte mult amară.

Să ploă foc din ceruri, să arză-acéstă țéră

Cu robii ce și dau viața și libertea lor.

Să sprijine robia și-ai lor apăsător

Uresc apăsătorii, dar robul mă desgustă.

Intră Toma Vornicu (cu o scară de funie.)

Toma Vornicul.

Acéstă scară-mi pare să fie prě îngustă ?

Se-n cerc la o feréstă... luminele suflați !

(Dómnă stinge lumina.)

Toma Vornicul (de la feréstă.)

O luntre se opresce... ei sunt: ai mei argați.

(flueră și i se răspunde prin alt fluer de afară.)

Acumă, vino, Dómnă ?

(Dómnă se apropie de feréstă.)

Cei din ainte, Stefan Gheorghe, Hăveșescu, ostași cu luminări, fugarii rămân ne mișcați.

Stefan Gheorghe.

Děu! a ții ales prea bine,

O nópte furtunosă; dar a ții uitat, pe mine,

Să mă-n trebați! he! Toma, aici cum te găsești ?

(cătrec Heveșescu.)

Tu nu m'ascuți, Armașe, deci credincios nu-mi esci !
P'acesta chiar îndată să-l duceți la-n chisóre.

El a voit să fugă, deci se nu vadă sôre!
Să duceți și copilul!

(căt-re Dómna.)

Să jacă acolo-n humă!

(Seimeni es cu Toma și cu Stetănuță.)

Dómna.

O Dómne! lasă pruncul să móră lângă mumă!

Domnul căt-re Heveșescu.

O masă să aducă și vinul d'Odobesci,

Voiu să cineț cu Dómna... ce stal tu și gindesci?

(Heveșescu ese.)

Dómna.

Copilul meū, o Dómne, el jacă-n chisore!

Stefan Gheorghe.

N'ai témă despre dînsul, o dragălaşă fiôre!

Eū am jurat odată că-i fi tu drăga mea.

Și timpul vine acuma.

Dómna.

O cugetare rea!

O sórtă! nu se pôte să trécă de la mine

Acésta cupă plină de mórte și rușine?

Acéstă cugetare aici dar te-a adus?

Stefan Gheorghe.

Acéstă cugetare pe tronu, l chiar m'a pus.

Vedî nóptea este adîncă, aceste albe valuri

Cântayor hymniî noptîi, bătând aceste maluri.

Și fulgerul din aer va isbucni turbat.

Căci hymeneul nostru va fi ceva ciudat.

Ceva ce n'are nume, o crudă resbunare,

De care hystoria va spune-n depărtare.

Dómna.

O ce nerușinare! și ce ursită rea!

Poți perde a mea viață; dar nu virtutea mea!

Stefan Gheorghe.

Acum de voie bună te vei pleca tu mie
Dómna.

O țără de durere, de pradă, tyraniei!
Asculta-mă, Stefane! d'atăția mari de ani,
Tyranii aici în țără se schimbă prin tyraul.
Acésta-i o credință ce tu ai dat în urmă,
Credință ce-are astăzi acésta slabă turmă,
De robi ce se numesce popor, ne-atârnat,
Și nu și cunósce dreptul fiind că-i degradat.
Un neam ce se degradă, și perde-orî ce rușine
Nu suferă în sínu-i mai mult un om de bine!
Acésta ți a dat tronul! Stefane! ai trădat!
Și poporul acesta ca tine degradat,
Ți-a dat de sprijin mână; căci el numai rosesce
De faptă ce degradă, de faptă ce-n joscesce;
Dar tu nu ai rușine, când esci pe acest tron.
Să umilești tu astfel femeia unui Domn?
De ce verși peste mine o ta crudă mânia?
Ce rău am făcut țării? Ce rău am făcut ție?
De vei lovi, tu dómne, pe cei ce ai cuvint
Se-i temi, din astă țără vei face un mormint,
Și-acest mormint odată, cu a le lui ruine
Se va vărsa pe tronulți, te va zdrobi pe tine,
Și pe ai tei; puterea ce și face-un mare Domn
E când mărinimia conjoră al seú tron.
Când sânge nu îl udă; când crima nu-l atinge,
Când tot ce-i foc din ceruri, în ură nu se stinge.
Vei îngroșa tu lista pe care de mulți ani
S'adaogă tyranii ce vin lângă tyranii.
Stefane, domn al țării născut dintr'o trădare,
Eu nu pociú a ți da ție de cât disprețul mare.
(Șerbii aduc masa, bucate, viunuri.)

Stefan Gheorghe (puinduse la masă.)
 Dar lasă-acele vorbe și lângă mine, vin ;
 Mi e părul alb, dar ruja ce luce lângă crin
 Apare mai frumósă!

Dómna.

Nu voiú nimic, voiú mórte.
 A dat o spadă țera la Domn ca sê o pórte,
 Sê apere Moldova de voitorii rêi.
 Tu te sprijini pe dînsa, plâpândelor femei
 Sê le ridîci tu cinstea! din fapta ta juniea
 Va învăța sê calce morala ; mișelia
 Va fi în țera-o lege ! ascultă-nalte Domn :
 Când prin amare crime în viciî cade-un tron,
 El numai are dreptul în viciú se lovésca,
 Pe cel ce face crima mai mult sê pedepsésca ;
 S'ar pedepsi el însuși în cel reú făcătorî.
 D'aceia Domniî țerii se fac apăsătorî.

Stefan Gheorghe.

Oh ! cât escî de frumósă în lacrimile te!e!
 Ai dice-un gînd ferice, plutind în gindurî rele.
 Pe ochii tei de flacărî lasî cenele în jos.
 Așa un nor se lasă p'un sóre luminos.
 Și se topesce-n plóie.

Dómna.

Un Domn putere are
 Când póte sê învingă în sine o rea mișcare!
 Ai fost supus odată cu sufletul de Domn ;
 Cu sufletul de slugă ađi tu escî pe un tron ;
 Stefane, te înturnă din calea de perire!
 Cinstesce o femeie ce-î slabă, de-ai mărire!
 Vai ! daca la-n ceputul domniî tu faci rêu,
 Ce ai sê fi tu óre pe la sfârșitul têu !
 Eú sunt nevinovată d'a sociului meu crimă.
 Am suferit ca tine.

Domnul.

Dar l inima-mi e plină
D'amor, dar frumusețea și ai mei ochi a orbit
Ca sórele pe cela ce-n trinsul a privit.

Dómnă.

Ai îndurare, dómnă, și cruțamă pe mine,
Și-n tótă diminéța eú voiú ruga de tine
In ruga mea la ceruri, și daca vei muri
N'aainte mi, pe mormintuși eú florí voiú respindi.
Dar pune friú dorinșii ce sufletuși slébesce
Și in mărinimie tu vin și-l înteresce !

Domnul.

In dar un vint se cércă se stingă-un mare foc.
Nici rugă, nici suspine, nici lacrimi nu aú loc,
Mai mult aprind in sinu-mi arđinda mea iubire.
Nu te ascult d'acuma mai mult, nici o șoptire,
Te plécă voei mele, saú jur pe viața mea !
Mai mult de cât o mórtc aici tu vei vedea !
O rujă ce-n floresce in crinii de câmpie
Și varsă pe dulci zephiri miros de ambrosic,
Nu trage către dinsa arđindele cătări,
Precum a ta gurița a trage sărutări !
Vin, te voiú face dómnă, ferice, și voiósa.

Dómnă.

Femeia este-o dómnă atunci când e virtósa.

Stefan Gheorghe.

Fericea cea mai dulce, sármanul muritor
Ce-aici o di trăiesce, o află in amor.

Dómnă.

Amorul este-o bólă, deci fericire n'are.

Stefan Gheorghe.

Când stridia-i bolnavă, dá dragi mărgăritare,

(el îi trece un braț peste mijloc.)

Ca umbră ce plutesce pe valea cea cu crin,

Tu lasă-a ta cosită se-nóte p'al teú sin!
 Ridică a ta mână de nea dup'a ta față
 De crini ce rumenála ușure îi resfață,
 Ca cóma ta de aur se albă liber loc
 S'alerge îmbătată în dulcele ei joc?

Dómna.

Nu-îmi atinge pèrul! nimic ce învelscesc
 Ast suflet ce pe tine, tyrane, nu iubesc.
 N'ai dreptul tu în sinu-mi resfețuri ca se cei,
 Femeie ce i curată și mindră-ntre femei,
 Nu își deschide sinul la aur, sați putere.

Domnul.

Nu aurul acuma în sinul teú drept cere;
 Ci mână cea de ruje a dulcelui amor.
 Și el din cer purcede.

Dómna.

Fugi, om ispititor!

(Domnul o apucă înbrațe; ea se apără, și se depărtă, Domnul merge dupe ea, Dómna își desfăce pèrul, o cóma lungă cade până la călcăie, cu pèrul ei ea face un streang, un nod care îl dupe git și îl ține cu mîna, ca să se sugrume singură la trebuință.)

Domnul vré să-o ia în brațe.

Dómna.

De-î cuteđa voiú stränge pe git a mea cosită.
 Și voiú muri îndată.

Domnul.

Pe dulcea ta guriță;
 Nu face tu acésta!...

De mai întèrđiedî?

Toți ce iubesci cu mórte loviți tu ai să veđi!
 Ascultă dulce Dómna, de ai o armă-n mână
 Am alta, este mórtea, frumósa mea stăpână.
 E mórtea tutulora pe care tu iubesci.
 De cum vei đice-o vorbă, aici o să privesci
 Mult sânge; ia aminte! E négra-acésta séră!

Dómna.

Cei ce iubesc în viață, tyrane, pot să piară!
Dar tu, dar tu înpatu-mi nu vei putea intra!

Stefan Gheorghe (chiamă pe Heveșescu care vine.)
Și fiul seü să móră!

Dómna (devenind palidă.)

Mínutul este greu!

De mine te îndură, o mare Dumneđeu!
Să piară pentru mine aceste dalbe viețe
Iubite, pline încă de mare tinerețe!

Stefan Gheorghe.

Ce ăici? vei tu să móră?

Dómna.

Urmédă-a fi tyran!

Și eü a fi virtósă.

Domnul.

Gíndesce!

Dómna.

Incă-un an

De voiü gíndi, respunsul va fi acésta: piară!
Domn fără de mărire! ô ne ferice țéră
Ce suferă tyraniü când pe cei drepti lovesc!
Eseü démnă să fi prada acelor ce sdrobesc!
Nu se mai nasce încă un om liber în țéră.
Din tr'un fumar o rujă mai póte se resară.
Pe mărăcine nasce adesea éra florü.
De ce și din robie nu nasc isbinditori?

Stefan Gheorghe, (căt-re Heveșescu.)

Purcede să-ü omóre acum și se arate
La Dómna aste capuri de sabie tăiate.

(Heveșescu ese.)

Dómna.

Fugi, demone! de mine!...

Stefan Gheorghe.

Veđi s3 nu te căieci ?

Nici fiul te3 ? nu face tu se te indoiesci ?

D3mna, (tremur3nd.)

Copilul me3 ? o d3mne ! ce-ai 3isi dar este-o glum3 ?

Nu am g3ndit ac3sta... oh ! de ce sunt c3 mum3 !

Nu este cu putin33 aici in lume jos

S3 fie nimeni liber !... o Domn m3rinimos !

Tu nu vei face-ac3sta. E3 n'am avut dreptate

S3 te blestem pe tine, ai dar3 bun3tate

S3 ui3i ori ce-a mea gur3 a 3isi, a cuv3ntat.

Nu muma, ci femeia, femeia te-a-n fruntat.

Domnul.

F3 dar se p3r3 ce33a de grij3 ce umbresce

Seninul frun3ii tele, ca florea ce 3imbesc

La s3re c3nd o pl3ie pe vale a trecut.

3i i3i dechide s3nul la v3ntul cel pl3cut !

D3mna.

Ucidem3 pe mine, nu pe copilul me3.

Ac3sta este, D3mne, tot ce poci3 s3 3i da3 e3.

Ce p3te face-un suflet in cruda-3 tyranie

Loviri de r3ut3te ; dar nu de mi3elie.

Lovesce m3 pe mine : el ce re3 a f3cut

S3 m3r3, c3ci o mum3 virt3s3-a fi avut,

E vinovat copilul ? 3i trebuie se piar3 ?

Ca se-aib3 drept la via33a aici in ast3 33r3

Un fi3 de curtesan3 a fi el trebuia ?

Nu roa gurii mele, ci s3ngele me3 bea !

D3mna.

Veđi-e3 sunt ne sch3mbat3, nimic nu m3-in clin3.

Revars3 al me3 s3nge 3i setea ta alin3,

Intră Heveșescu.

Iordache vel Visterul Cantacozin cu nume
Prins s'a adus aici!

Domnul.

Armășe, îți voi spune
A mea ne mulțumire, îți am scris ne încetat
Ca să omori toți prinșii și n'u m'ai ascultat

Domna (la oparte.)

Ce-aud?

Stefan Gheorghe.

Îi vei ucide pe cei doi frați în dată!

Heveșescu.

Dar pe copil!

Stefan Gheorghe.

Purcede! porunca nu e dată?
Pe doi frați să ucigă! în urmă pe Stefan
Cel mic, copilul Domnei! ce vreți, eă sunt tyran!

Heveșescu.

Am auzit, stăpane! (la oparte.)

Acum la Domna mamă.

Voi merge, îi voi spune se vie, ea e bună,
Să scape pe copilul ce e nevinovat,
De șarpele ce-l mușcă, va fi mare păcat
Să piardă a lui viață!

Domna.

Copilul meu la mörte!

Domnul.

Un egoism sêlbatec la reu o sê te porțe.
Ah! tu voiesci a dice când vei înbătrani
Că-n patul teă pe nimeni tu n'ai vrut a primi.
De cât p'acela care călugării îți dară,
Dar cine o sê credă?

Dómna.

O neferice țără!

Eă nu mă tem de lume de nime ce-ar vorbi.
 Desprețuiesc ce-ar dice, ce-ar crede, ce-ar gindi
 O lume ametiță de patimi și trădare;
 Mă tem d'un mare jude: mă tem d'a mea muștrare:
 Muștrarea este dréptă; iar lumea ce tu dici,
 O turmă ce robia a degradat aici.

Stefan Gheorgho, către Heveșescu.

Mergi se-î ucigă-n dată, și v'om vedea muștrarea
 Ce are să câștige, o lume! întimplarea
 E muma ta!

Dómna.

Stăi încă!!!

(cade în genuchi în ainea Domnului.)

Cu lacrimi de foc

Se-te înduri de mine, de ei, acum te rog.
 El e copil, eă numa, pe mine să lovesci!
 Scii tu ce este-o mumă? nu! mumă tu nu ești!
 Și nu poți înțelege! E Dumneđeű o mumă,
 Mai mult ca el, ce face tot lucrul și-l farăpă,
 Prin mórte; dar o mumă pe fil sei nu yrea
 Sei vađa morți, nici umbra de grijă să nu stea
 Pe fruntea lor; dar limba nu póte-avea cuvinte
 Se spuie ce-î o mumă și cât o mumă simte.

Domnul.

Cu rugăciuni și lacrimi nu scapi copilul teű.

(un Seimen vine și arată două capele a le nepoșilor lui Vasile vodă tăiato.)

Dómna.

Ah! Dómne! Ce vedere! acésta mărturesce
 Că mă iubesci! vai! omul pe Dumneđeű lovesce
 In om! și cerul încă nu cade pe pămînt,
 Și din acésta-lume nu face un mormînt!

Domnul (făcând semn să fugă cu capetele.)
 Vă duceți de aicea! unelte de urgie!

(către Dómna.)

Voi faceți dar tyranii!...

Dómna.

Durere și mânie!

Ce ceri tu de la mine? O sôrtă crudă, rea!

Domnul.

Ce cer eü de la tine? Tu scii! sê fit a mea!
 Căci am jurat acêsta, și ca se se-n plinêscă
 Sub sabia voiü trece ființa omenêscă!

Dómna, (rógă la oparte)

O Dómne, întêresce o mumă ce-a slăbit!

Simț inima atinsă; virtutea a pălit.

Simțirea mea de mumă se naltă, și respinge

Simțirea de virtute! puterea mea se stinge.

Trimite mie mórtea!

(un Seimen la ușă.)

Putem ca sê lovim?

Domnul (către Dómna.)

Inainteadă nópte, vorbesce, sê sfârșim!

Ai se alegi din doă o nópte de tăere,

Sê plângi lângă-un cadaver; o nópte de durere.

De lacrimi, de suspine, sau nópte de-n cântări,

D'amor, ceresci armonii, streine desfătări?

Vorbesce! naltă pléopa cenată ce se-n clină

Și fă sê se reverse și viață și lumină

In astă nópte-adincă! vin, fămă fericit!

Tu ce esci fericirea!...

Dómna.

O Dómne! ce-am simțit?

Puterea mea se-n tórce. o nobilă mărire

Incinge al meü suflet, inalța-a mea gândire!

Îți mulțumesc, o Dómne, că nu m'ai părăsit.

Ce este omul óre p'acest pămînt ursit!
 Se móră pentru țéră, și pentru omenire!
 Și pentru o credință ce-are-a sa mărire!
 Să móră pentru cinste! ei bine, va muri!
 Copilul meu, se n'aibă a se roși-n tr'o di
 Că e dator el viața la o prostituare
 A mumiî lui! să móră să n'aibă rușinare!
 Și-acuma, mă ascultă, tu, o tyran mărșav!
 Ce sub domnésca mantă ai inimă de sclav.
 Urcat printr'o trădare pe tron, a ta domnire
 Va fi un șir de crime, trădări și injosire.
 Veî cărmui Moldova cu șerbi și cu tyranî.
 Nu veî culege lauri în lupte mari, ci banî.
 Din ómeni plinî de vițîi unelte veî alege
 Din pradă și serbie veî face-o tristă lege.
 Veî face să roșescă Romănu-a fi Român
 Și pe strein veî face pe țéra ta stăpăn.
 Veî sprijini tēlharîi fiind din cēta ta,
 Și veî lovi virtutea ce nu se va 'n china?
 Veî crede că robia e o ne-atárnare.
 Tirirea demnitate, cāderea ridicare.
 Nu veî avea rușine d'a face orî ce rău.
 Veî infrunța onórea în om și Dumneđcū.
 Și îmbătat de sänge, d'orbire, și de tron,
 Veî fi la robî, rob însuși și te veî crede Domu!

Stefan Gheorghe, (căt-re Seimeni.)

Indată se-î ucigă!

Intră Dómna mumă.)

Dómna.

Șarpóica încă vine!

Decî nu mai e scăpare, tot s'a făcut de mine!

Ea vine să sfașie cu gherele-al meu sín.

Și-n sängele meu apoi să verse-al ei venin.

Dómnă mumă.

O laud pe atâta pe cât pe tine eü,
 Prin fapta ta te aflu nedemn de fiü al meü.
 Iți voiü erta chiar crime, ori care ele fie;
 Nu voiü erta, Stefane së faci o mișelie!
 Së cađi pentru-o muiere, tu ce esci un voinic
 Și se omori pe ómeni? tu esci un suflet mic!
 Ce fapte sunt acestea? încep a ta domnie
 Cu mișelii? sfârșitul ce are ca së fie?
 O Dómnă! nu faci bine, uiți tu că esci un Domn?

Stefan Gheorghe.

Dar tu o mumă crudă, uiți tu că sunt un om?
 Că o 'nfruntare mie îmi cere resbunare?
 Că-am inimă, am sânge ..

Dómnă mumă.

Dar nu scii së fi mare.

Stefane, înțelege ce eü voiü ca se ți đic:
 Acéstă resbunare nu este de voinic!
 Resbuna nu se iartă aceluí ce e tare.
 Acela ce învinge tot uită daca-l mare.
 Un Domn ce se resbună pe sine într'un om,
 Când el este puternic, nu merită-a fi Domn.
 Dar viața së le cruțe, iți cere acéstă ție
 O mumă ce voiesce së móră cu mândrie.
 Am dreptul de a cere de la copilul meü
 Së scie a fi mare.

Stefan Gheorghe, (puind mâna la ochi.)

Nu pociü se te-ascult eü.

Un Domn ce poruncesce și se desđice-n urmă,
 Iși vede-a sa putere ce ca un vis se curmă.
 Nu-l mai ascultă nimeni aici. së móră dar!

Dómnă mumă.

Și tu primesce-acuma blestemul meü amar!
 Fii blestemat! cenușă se te prefaci îndată!

Stefan Gheorghe (ascunzînd capul în mîni și căzînd în genuchi.)

O mumă, tu mă blestemî! domnie blestemată
Perî! piară a mea viață! o mumă ce ai făcut!

(cătore Seimeni.)

Se nu omóre fiul!

(cătore Dómna mumă.)

O mama, m'ai perdut!

Un fiu ce îl blestemă părinții, nu mai póte
Pe tron ca să mă șadă, decî sunt perdate tóte.

Dómna mumă.

O sciú-și te desblestem, te bine cuvinted.
Și recunosc în tine pe fiul meu. te cred.

(Domnul se ridică.)

Intră un curier muntean.

Curierul.

Viú repede cu carte din țera muntencască
Trimis prin stăruirea și voia cea Domnescă.
Mathei e mort, în locul s'a pus Cantacuzin.

Stefan Gheorghe, (luînd cartea.)

Ce dici? nu minți tu óre? și care? Constantin?

Ușurelul.

El însuși.

Domnul (cetînd.)

Dómne, frate, îmi faci îndatorire

Să lași a se întórce doi veri ce-n asuprire,

I ai hotărit la mórte, și care-î ții închisî.

Dar daca nu vei face acésta cu cei diși,

Să te gătesci de luptă! Eú însă tot voiú dice

Că pacea nu se cade acum ca să se strice,

Ci prin unirea nóstră, mai mult să ne-n tărîm.

Ca viitorul țerii d'acum să pregătîm!

Căci mulți vrăjmași putericii Romăniî au în lume.

Stefan Gheorghe (cătore ușurelul, dupo ce se găndi.)

Cât timp făcuși în cale? și care-î al teú nume?

Uşurelul.

O di şi o nópte numai, şi sunt din Bolintin.

Stefan Gheorghe.

Cu rangul de postelnic şi noi te dăruim,

Şi nume: Uşurelul!

Cel din ainte, Heveşescu.

Stefan Gheorghe către Heveşescu.

Pe toţi ce sunt în fêră

Sé mi'i aduci aice! nu voi eú ca sé piară.

(Heveşescu ese.)

Toma Vornicu; Iordache Visterul Cantacuzin.

Stefan Gheorghe.

Boeril' al țerii vóstre nóú Domn, al nostru frate,
Ne cere noă astăđi a nóstră bunătate.

Voiú dar se-l daú dovedă cât voiú sé fúú unit

Cu dînsul, spre scăparea poporului iubit.

Plecați în acea țéră! uitați și voi ca mine

O cêrtă ce nu este spre al țerii nóstre bine.

Iți mulțumesc, o mamă! și tu o Dómna mea!

Ce 'n nóptea vieții mele păruși ca dulce stea!

Đimbesce printre lacrimi ca dulcea diminéța

Ce scutura cosița de velul ei de cétă!

Te-arată sub cununa acelor dulci lumini

Ce varsă bucurie când trec unabroșit chin.

Esci liberă acuma.

Heveşescu, la oparte.

O stränge drag de mână.

Așa dar resbunarea nu cade: se amână.

F I N E.

PUBLICATIE.

Ăntăiul an al publicațiunei litterare a expirat; în acest an expirat a părut 1-iu o poemă în patru cânturi: *Conrad*, doă broșuri pentru patru luni. 2-lea *Mihai Vitédul, condamnat la mórte*, dramă, o broșură pentru doă luni. 3-lea *Stefan cel Berbant*, drama, pentru doă luni. 4-lea *Lăpușnénu și Dupe bătălia de la Călugăreni*, doă drame o broșură pentru doă luni. *Stefan Gheorghe*, dramă istorică, pentru doă luni, o broșură, cu acéstă dramă s'a încheiat anul, ăntăiü.

Pe anul al doilea va începe *Traianida*. Epopeie națională precum și șase drame din hystoria Romănilor. Resbelul lui Traian în Dacia, colonizarea Dacii cu Romani este cea mai mare, cea mai gloriósă Epocă a născerei națiunii Romăne; originea Romănilor, latinitatea lor, acea latinitate care iau păstrat până astădi, care îi păstrează încă, acea mare origină ce ne-a creat sympathii și drepturi la națiunile latine și care în anii din urmă ie-au făcut se verse comorile și sângele lor pentru libertățile patrii nóstre; care ne va sprijini și mări în viitor de ne v'om face demni; acele resboie mari a le Romanilor în Dacia, acea dovedire a originii Romănilor este mărturită în acéstă Epopee. Dacă autorele acestii întreprinderi cutedătore nu va fi reeșit cu deplinătate, în întreprinderea sa în ceia ce privesce geniul, care nu se póte căpăta fără voința cerului, cel puțin s'a atins córda cea mare a vieții naționale și a introdus în poesia Romăna o noă formă de poesie culésă chiar în propria natură a poesii Romăne și care în nici o altă limbă nu esistă.

Dramele historice vor fi șase, în prosă și în versuri.

Pentru Traianida și cele șase drame, abonamentul este de trei galbeni.

Nu va apărea până nu se va face un număr suficiente de abonați, spre a se putea acoperi cheltuielile tiparului.

1. Mărirea și mórtea lui Mihai. 2. Brancoveni și Cantacozinii două drame, partea I și II. 3. Mihnea care își taie boerul. 4. Despot Vodă ereticul său Domnul strein. 5. Postelnicul Constantin Cantacozino. 6. Mathei Basarab.

Cei ce se vor abona la Traianidă și la șase drame istorice, vor primi gratis *Les Brises d'orient*, poeziile lyrice ale D. D. Bolintinénu traduse și publicate în versuri franceze la Paris, un volum mare, de mare lux, cu o prefață de D. Philarete Chasles profesor la Colegiul Francii.

Publicăm această listă pentru historia stării litterale astăzi la noi. se va vedea numărul celor ce se ocupă de litteratura Română, și din care clase sunt.

Abonații care au făcut onore angajamentului lor plătind prețul abonamentului.

Esem.		Esem.	
	100 La așcădămintele publice.	158	1 D. Al. Vericénu
105	5 D. Plaino	159	1 " A. Slătineanu
110	5 " Miculescu	160	1 " Gh. Stănulescu
112	2 " General Maghero	161	1 " N. Ion Roată,
126	14 " Prin D. Teodorini	162	1 " Al. Andonescu
127	1 " Petre Moldovénu	163	1 " M. I. Constantinescu
128	1 " Iacov Vera	164	1 " Preotul Mirodot
129	1 " D. Vera	165	1 " Negrescu
131	2 " Mih. Cogălnicénu	166	1 " N. Voinov
132	1 " Marin Serghiescu	167	1 " Lupascu Neron
133	2 " D. G. Pipi	168	" D. Tacu
134	1 " D. Ión Murgășanu	169	" G. Apostolénu
135	1 " S. R. Petralis	170	" Vasile Boerescu, fostul ministru
136	1 " Th. Geavidi	171	" N. Păclénu
136	1 " Gh. Baldovin	172	" Vladimir Ghica
137	1 " C. Periețenu	173	" D. Pascal, doctor în legi
138	1 " Négu Sakin	174	" Mih. Băsarabescu
139	2 " Marinake Daniilescu	175	" N. Hristescu
140	1 " G. Gherman	176	" N. Bistrițenu
141	1 " Maior Stefanopolu	177	" D. C. Lupescu
142	1 " D. Dimonisii	178	1 " D. N. Popescu
143	1 " G. Metaxa	179	1 " D. Moșoiu
144	1 " D. C. Racovicénu	180	1 " D. G. Făncescu
145	1 " D. A. Milu	181	1 " Preșăntia sa mitropolitul Moldovei
146	1 " D. G. Platon	182	1 " C. M. Baptici
147	1 " M. Băscovénu	183	1 " S. Mandrea
148	1 " Mih. Grădisténu	184	1 " S. S. Calinic archidiacon
149	1 " A. Romalo	186 (2)	" S. S. Episcopul de Argeș
150	1 " Cișșanu	187	" D. Th. Socolescu
151	1 " Antonii Bahlea	188	" Dragomir rectorele seminarului
152	1 " M. Zăgănescu	189	" Protopopul Crinescu
153	1 " Ioniță Slotescu	190 (1)	" D. Ión Ionescu (Slatina)
154	1 " P. Macovei	191 (1)	" D. M. Niculescu
155	1 " G. Gănescu		
156	1 " N. G. Stătineanu		
157	1 " Petre Popescu		

Esem.		Esem.	
192	D. M. I. Botea	231	„ Antonescu inginer
193	„ D. M. Zamfirescu	232	„ Tetorian
194 (1)	„ D. Em. Ducovici	233	„ Maniū advocat
195	„ D. Traș	234	Dómna Nenovici
196	„ D. Găleşescu	235	Prea S. S. arh. Ieronim Vi- carul mitropolit
197	„ D. N. Polizu	236	D. Miltiad Costescu
198	„ D. G. Gavrilescu	237	Dómna Elena Constantiuescu din Ruși de veda
199 1	„ D. Exarhul doctorul	238	D. Th. Ghica dela Nctofi
200	„ C. Rusescu	239	„ Ch. Naum dela Urbesca
201	„ General I. Florescu	240	„ N. Stambulescu
202	„ Ion Gheorghe Florescu, fostu vice președ. la consil. de Stat	241	„ V. Gheorghescu
203	„ D. Gr. Filitiș	242	„ Gr. Dimitrescu
204	„ D. P. Poenaru	243	„ I. N. Grigorescu profe- sore dela Peatra
205	„ D. Cariagdi	244	„ Dim. Sók
206	„ D. General Herescu	245	„ I. C. Măcărescu
207	„ D. Ghiculescu, avocat	246	„ C. Andreescu
208	D-na Ecatherina Balș	247	„ M. Halunga
209	D. D. Gherman Menelas, Ro- mán Macedon	248	„ D. Dafnescu
210	„ D. Ion Marghitoman	249	„ Colonel Scarlat Crețulescu
211	„ Arh. Averkie român Ma- cedon	250	„ Leonida Savapolu de la Câmpina
212	„ Principele Grighore Mih. Sturza	251	„ Mih. Păclénu dela Foxani
213	„ D. Servano	252	„ Pan. Vasiliū
214	„ N. Ion Petrovici	253	„ Ion Marinescu avocat
215	„ Gh. Misirliu	254	„ Iuliū Calcagno
216	„ D. Gheorgescu	255	„ Gh. Leonte
217	„ Alexie Nicolici	256	„ Vasile Giurgea
218	„ D. Hristodor	257	„ C. Polizu
219	„ C. Bozianu doctorul in drept fost ministru	258	„ G. Mironescu
220	„ S. Toșilescu	259	„ Th. Duca
221	„ Istrate Negulescu	260	„ C. Dimitrescu
222	„ G. Vlădăianu	261	„ Naum Mărculescu
223	„ M. I. Gheergescu	262	„ P. Bastorescu
224	„ C. Giurgiulescu	263	„ Cont. Iosif Isvoranu
225	„ I. Cariagdi	264	„ Metodie hieromonahul
226	„ Maior Ion Valinescu	265	„ Stefan Ierodiaconul
227	„ Toma Negulescu	266	„ Chesarie Ierodiaconul
228	„ Ion Pandele din Pitesci	267	Protosinghelul Ilarian Mun- tenescu
229	„ A. Moroiū	278 11	D. Ion Rătescu de la Pitesci
230	„ Ion Rimnicénu	279	Părintele Unufric Sinaitul
		280	D. Otnescu

120. Abonații care nu au plătit încă și al căror nume se va publica în viitoarele broșuri. exemplare vândute și dăruite. 50. peste tot : 450. exemplare.

În față cu pretențiunile ce vedem despre naționalitatea Română, a cărei adevărată expresiune este limba și literatura, în față cu acțiunea națională ce se exprimă, cu pretențiunile naționale ce se murmură, cu vanitatea reală sau mincinoasă de naționalitate cu care se face atâta paradă când vedem nepăsarea despre litterile Romane, nu avem dreptul a dice că naționalitatea noastră nu există, și nu este numită de cât atunci când poate a se lua ca mijloc care conduce numai societățile ce locuiesc porturile și care n'au naționalitate, n'au limbă, n'au literatura, și nu sunt de cât catolicii sau orthodoxe? care n'au de cât sentimentul comerțului, religiunii și al familiei și care rid și rădică umerii când aud de naționalitate, de limbă, de literatura! De câți-va ani litterele Române s'au ucis cu totul. Pe la 1848 avură o dezvoltare repede. Mai la urmă începu căderea lor. Căderea nu este în autorii Români. Ei se înmulțiră, se perfecționară Români neîncetat; cititorii periră cu totul. Căderea nu era în littere, ci în cititori; sentimentul național cădea neîncetat; cade neîncetat; nu se mai citește de cât jurnale politice, când ele atacă persoanele, cu injurii ne usitate în societăți civilizate; nu fac nici ele efect când se mărginesc a vorbi de principii mari, cestiuni instructive, nu le înțelege mulți.

Eumenidele s'au vândut dice miș exemplare în 1867. Nemesis șase miș de exemplare. Satyra singură este încă citită. La Roma în decadentă nu se mai citeau autorii; nu se mai citea de cât satirile lui Juvenal: Satiriconul lui Petrone; căderea litteraturii este un semu da decadentă națională. În 1862 viața lui Mihaï, lui Stefan, lui Mircea, se vindeau până la trei miș exemplare fie care. Cea mai serioasă operă astăzi nu ar putea se aibă mai mult de cincă decă cititori. Librarii

din amândoă principatele, toți împreună nu vënd mai mult de 25 de esemplare dintr'o carte de litteratură romănescă, nu vënd mai multe din limbi streine, de litteratură, nu se mai citesc în țeră în nici o limbă. S'a ȃis că nu sunt cititori, căci nu sunt autori Romăni bunți; dar francesii care au autori, sunt ȃre citiți în limba lor aici? nu credem că litteratura francesă se fie bănuită că n'are autori bunți.

Dintre toți autorii scrierile sub semnatului sunt mai respindite și acēsta nu pentru că numele seū indică un merit mai mult, de cât al altora; dar pentru că are fericirea se numere mulți amici. Amicii ne citesc cărțile pentru amicie!

Nu suntem dar departe de timpul când ȃmenii de littere, de arte, de sciințe erau priviți ca *dascăli*, ființe netrebuitoare pe care numai priu complesință, nu îi treceau încă în catagoria bufonilor și bufeneriilor făcute spre a amusa pe boerul patron la ușa căruia se hrăneau acele turme desprețuite.

Cât e de frumos când veți la greci, la unguri, la Poloni, la Sērbii, apărând opere în limbele lor sau în littere, sau în sciințe, sau în arte, de ȃre care merit, și cum societatea întręgă ia parte la productul național ca la un lucru al ei; cum Inconjură de onȃre, acele lucrări și cum este mândră de ele chiar atunci când nu ar fi nisce capo d'opere de mare însemnătate, și cât de trist este la noi unde tot ce se produce începând de la politică până la cea din urmă artă, cât este desprețuit, înlăturat, și cât societatea pare nepăsătoare și streină la orți ce lucrare de care ea ar căta se fie mândră! cum societatea a îmbătrănit înainte de a fi fost jună!

S'a desbătut mult în cercul ȃmenilor inteliginți care se fie la unele națiuni causa ne ingrijirii litterelor și artelor frumoșe. Cei mai mulți cred că politica a făcut se tacă totul, că lumea s'a făcut democratică, arte și littere fiind desvoltate atunci și acolo când și unde omul sdrobit de tyranie, nu avea libertatea a se esprima, de cât sub forme streine,

politicii. antichitatea a fost democratică, liberă așî esprima cugetările, și cu toate acestea litterele și artele au fost în splendorea lor, astfel nu este despotismul cauza înfloririi litterelor și artelor, nici democrația cauza căderii lor, dar democrația modernă la noi este grosolană, despotismul ei însuși ne civilizat, nu a produs această dezvoltare, precum vedem sub despotismul Asiatic.

Politica n'a putut ucide litterele. Politica a născut din litteratură, trăiesce încă în trînsa. limba este cea din tîiî condițiune a naționalității; fără limbă, nu este naționalitate, fără litteratură, nu este civilizațiune, nu este inteligență, nu este politică. Lucrările spiritului omenesc au înriurit asupra actelor geniului omenesc, asupra politicii statelor. litteratorii sînt la o națiune, ceia ce ținea Lucrețiu, alergătorii care treceau din mână în mână făclia vieții omenesci. acolo unde nimeni nu trece făclia vieții, nu este viață.

Revoluțiunea cea mare a Franciî care a dat lumii libertatea, este născută din scrierile autorilor celor dinainte.

Litteratura, în vechime, era hymnul omului prin care vorbea cu Dumnezeu, era gemetul poporului apăsător, era cîntecul de rebel și triumful ce Serba fala națiunii și heroilor, cîntecul prophetic ce spunea poporului drepturile și datoriile sale, ursitele lui și ale omului, ce însuflea curajul, speranța, entuziasmul; ea a transformat datinile barbare, ea a luminat popoarele, a consiliat despoții pe calea adevărului și a dreptății; ea a creat caracterele; litteratura a adus christianismul; ea s'a despărțit mai tîrziu de toate înriurile care căduseră asupra-î: De trei secolî în Europa, datine, legi, guverne, științe, interese, litteratura tot le-a schimbat. Ea a arătat omului ținta umanității și l'a desrobit de prejudecățile lui; ea a redus guvernele la credința că națiunile nu sînt proprietatea lor. Civilizația modernă este fîca litteraturii, toate acestea le-a făcut litteratura în Europa, la noi încă a făcut; avem ceva ce nu aveam înainte de 1848. Cel puțin principiul

de libertate în legi. De când literatura s'a respins, libertățile au ajuns numai un nume. Ia noi nu a făcut încă nimic, căci nu iam întins mâna, și până atunci nu v'om fi nimic, nu v'om avea nimic ca națiune, nici chiar ca societate poliglotă, civilisată perotă, comercială.

VERIFICAT
2017

BIBLIOTECA
CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII

Donnerstag, den 14. August 1888

VERIFICAT
1987

VERIFICAT
2007

James
1833

James
James Edward Williams

Professor of Latin & Romance Languages
The University of

Castle Yard, Portsmouth

England

Dear Mr. James
Williams